

Kedves Olvasó!

„Fölről, a világosság Atyjától csak jó adomány, csak tökéletes ajándék származik” (Jak 1,17.) – olvasható az Újszövetségben. A Biblia elsődleges valósága nem más, mint Isten adománya, mely ingyenes, és mindörökre megmarad. A Gondviselővel való találkozás nem csak a láthatatlanba, a túlvilági életbe vezet, vagy a gondviselő ottani valóságába helyez, hanem már evilági életünkben elhalmoz ajándékokkal, melyek következtében átalakítja életünket. A bennünk megszólaló hálaadás egy válasz Isten ajándékozási munkájára, mellyel egyszerre ismerjük fel Isten adományait, és ugyanakkor örvendezünk az ő bőkezűsége és nagysága fölött. A hálaadásból fakadó adományozás vallásos életünk alapvető megnyilvánulása, amikor remegő örömmel és tisztelettel

felfedezünk valamit Istenből, pl. a szeretetet és annak szóval és tettel hangot adunk.

A mellékelt fénykép látványa magáért beszél. Az ég, a hargitai táj, az Isten-közelség, a terepjárók láthatók, melyek már többször szállították a hálaadományt szegény gyermekeknek, de nem utolsósorban a benne ülő, láthatatlan emberek, akik azt hiszik, hogy folyamatosan ott vagyunk és ott is maradunk Isten gondviselő markában.

Legyen áldott a mindenkori adományozó emberi lélek és legyen ez a rövid írás is köszönet azok felé, akik a világon arra törekednek az eljövendő karácsonyi ünnepen is, hogy lehetőség szerint minden családba eljussanak Isten tökéletes ajándékai!

PGyL ■ FŐSZERKESZTŐ

Fohász

Gondviselő Istenünk, megtartó, szerető édes Atyánk!

Hálát és köszönetet mondunk neked, hogy megtartottad és gondviselted életünket, aminek köszönhetően ma is meghajtott fejjel és áldásra várva fogadhatjuk életre szóló üzeneted. Mindig öröm és boldogság a veled való találkozás, legyen vasárnap, vagy ünnepnap, netán egy maihoz hasonló alkalom fontos ténykedése. Bár mindig egy életre szólóan várjuk gazdagon árasztott jótéteményeid, mégis így esik jól számunkra, hogy megemlékezzünk és hálát mondjunk a nekünk tartogatott jószágodért.

Boldogok vagyunk, hogy a hétköznapi szűrőket is megvilágosítod, és amikor borús napjaink zord égboltján kutatunk résnyi napfény után, mely átszűrődhet bármelyik pillanatban a szemünk-

be, megérezed előtörő vágyunk és megnyugtatsz a látvány és a szívbeli érzés ajándékával.

Amikor örömben, vagy netán ránk törő kétségbeesésünkben keressük embertársaink kezét és atyai oltalmad, jól eső érzéssel tapasztaljuk, hogy rád bármikor és bármilyen körülményben számíthatunk. Ezzel a tudattal keressük most is tanácsaid, melyekbe belekapaszkodhatunk és társunk, segítőnk lehet jövőnk küzdelmünkben.

Kérünk édes Atyánk, segíts megértenünk a rengeteg nehézség közt azt a jót, ami szükséges számunkra, sőt elengedhetetlen annak érdekében, hogy továbbra is azt tegyük, ami előtted helyes és számunkra követelmény. Dicsőségedre, mindannyiunk meglelézésére és örömére. Ámen.

PGy.L

Halottak napja

Azt tapasztaltam, hogy az erdő színeváltozása a temetőben is nyomot hagy. A nyáron még elhanyagoltnak tűnt sírok környéke is kezd más formát ölteni. Ha még nincsenek is rajtuk az emlékezés virágai, de nyomon követhetően helyük el van készítve.

Halottak napjára készülünk, készül a keresztény világ. Egy érdekes gondolat motoszkál bennem, míg a lét kérdéseiről folytatok párbeszédet magammal: tulajdonképpen nem csak halottjaink, hanem magunk miatt is csinálunk helyet a virágoknak, tisztítunk sírokat. Ha őket megtiszteljük, akkor azzal azt ismerjük el, hogy méltók vagyunk hozzájuk. Hozzuk, akiknek lelki, szellemi, anyagi örökösei vagyunk. Nekik, akik ösvényt tapostak, amelyen valahová mi is elérhetünk. Milyen elgondolkodtató, temetőben járva a sírok között pislákoló vagy csonkig égett gyertyák fénye mellett minden mintha azt mondaná: az elmúlás útján haladsz. Hisz ez az üzenet. Pedig egészen másról, többről van szó. Ez az este emlékeztet minket mind arra, ami elmúlt ugyan, de mégis itt van velünk. Bármely

típusú háromszög szárai együttesen száznyolcvan fokok szöveget zárnak be.

Nézem Édesanyám, Édesapám sírját és tudom ott vannak a földben, de ugyanakkor itt vannak a szívemben is és hiszem Istennél is. Ez mostani létem axiómája, könnyeim felszárítója, biztosan megváltott jegy az örökkévalóságba. Most talán még nagyobb szöveget zár be a földi bizonyosság, de hitem lassan a többit fogja növelni megértve a jézusi ígéretet: „Az én Atyám házában sok lakóhely van.” (Jn 14,2) Az én Édesanyám, aki helyet adott nekem testében hogyan készítene helyet számomra is. Így hát nem a nihilbe készülök, hanem valami sajtáságon isteni csodába, amelyről most még csak tükör által homályosan látok, de majd szeretteimmel színről színre.

Köszönöm drága halottjaim, hogy ismét közelebb vittetek az örökélet megértéséhez.

Kedves Barátaim, mindannyiótoknak megnyugtató adó megemlékezést kívánok szeretettel,

Székely Miklós ■ NY. LELKÉSZ – ESPERES

Ünnepek idején gyászban

„Aldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, az irgalom Atyja és minden vigasztalás Istene, aki megvigasztal minket minden nyomorúságunkban, hogy mi is megvigasztalhassunk másokat minden nyomorúságban, azzal a vigasztalással, amellyel az Isten vigasztal minket.”

(2 Kor 1,3 – 4).

Megelevenedik az idő ünnepek alkalmával. A napok pergő egymásutánisága kinyílik a szent idő felé, amelyben a múlt és jövő összekapcsolódik.

Minden karácsony, húsvét vagy családi esemény alkalmával eszünkbe jut az előző, azt megelőző, a régmúlt gyermekkori ünnepidő...a hozzánk elérkező történetekből pedig értesülünk arról eleink hogyan ünnepeltek. Megismerkedünk azzal, hogyan alakultak ki a szokások, mi az, ami ilyenkor szabad és illik. Tapasztalat alapján szűri le a család, a közösség, hova lehet fordulni vigasztalásért. Valahogy a nyomorúságunk is elhalványodik, amikor eltalálunk a vigasztaló Istenig. A gyászban kiváltképp keressük a vigasztalást. Az ünnep előtérbe helyezheti fájdalunkat, feltépi sebeinket, előhozza viselkedési mintáinkat, erősek leszünk, elfoglaljuk magunkat és megy az élet tovább.

Különösen karácsonykor, a születés, a meghittség, a család ünnepén lehet fájdalmas a veszteség. Összehasonlítgató világunkban még kontrasztosabb tökéletlen állapotunkkal, a tökéletes kellékekkel ellátott karácsonyi díszlet és a boldog, megkomponált képek zuhataga. Ebbe nem fér bele a hiány, a fájdalom, a gyász. Még kevésbé az irgalom és a vigasztalás.

Igy lehet erősnek maradva, elfoglaltan, elmúlt idővel végtelen társas magányban „ünnepelni”, de mily messze van ez az ünnepszenteléstől.

Felidézem Wass Albert Az én titok karácsonyom című írását. „Az erdélyi nagy gyász éveiben nálunk otthon elfelejtették az ünnepet. Nem volt karácsony és nem volt újév, nem volt húsvét és pünkösd, mint ahogy vasárnapok sem voltak. Viselő ruháinkat s nehéz gondjainkat szakadatlan hordtuk,

bármit mutatott a naptár. Keserűség tanyázott otthon, s én hiába küzdöttem az ünnepekért, ünnepi öltözetet s ünnepi arcot éveken át nem látott a házunk.” Így kezdi, és azzal folytatja, hogy fellázadt, azért is karácsonyt fog ünnepelni! Elment az erdőbe, kiásott egy fenyőfát gyökerestül, a kis házba vitte, feldíszítette papír girlandokkal, talált néhány gyertyacsonkot, azt is a fenyőágakra erősítette. Mikor elkészült, felvette ünnepelő ruháját és imádkozott, elmélkedett, ünnepelt, amíg a karácsonyfa gyertyái leégtek. A lelke megtelt: „Úgy éreztem, mintha az én kicsi karácsonyfámtól egyszeribe megenyhült volna az élet szigorú arca, s a reménység, meg a jövőendő beléptek ünnepelni hozzám a szobába. S talán, azt hiszem, úgy is volt.” Aztán vissza minden, felveszi a hétköznapi ruháját, visszaülteti a gyökeres fenyőfát.

Évekkel később emlékezve ezzel zárja írását: „Karácsonyfát néztem fiaim számára, s megtaláltam közben azt a fenyőt is, amit akkor egy estére kiloptam a kertből. Megsínylette az ünnepelést. Évekig csenevész maradt, volt idő, hogy azt hittem kipusztul. De aztán mégis erőre kapott. S ma már sudáran és magasan szökik az ég felé, erősen túlnőtt engem s mindnyájunkat, kik akkor éltünk.”

Megható történet, mely ma is szívünkhöz szól. Ahhoz az összetört szívünkhöz, mely választhatja azt, hogy nem is akar ünnepelni, különösen gyász idején. Azt is választhatjuk összetört szívünkkel, hogy az ünnep, a karácsony megtartó szeretetébe, a jól ismert szokások, rítusok, a szerető embertársaink társaságában hagyatkozunk a nálunk nagyobbára, a Gondviselő Isten vigasztalására és irgalmára.

Juhász Gyula verse a vigasztalásról, a gyászból való megvigasztalódásról adhat erőt nekünk:

Juhász Gyula: CONSOLATIO
Nem múlnak ők el, kik szívünkben élnek,
Hiába szállnak árnyak, álmok, évek.
Ők itt maradnak bennünk csendesen még,
Hiszen hazánk nekünk a végtelenség.
Emlékük, mint a lámpafény az estben,
Kitündököl és ragyog egyre szebben
És melegít, mint kandalló a télben,
Derűs szelíden és örök fehéren.

Minden ünneppel kitárjuk lelkünket Isten végtelen vigasztalása felé. A kisdéd Jézus születése legyen számunkra is maga a reménység, a vigasztalás csillaga. Az irgalom Atyja és minden vigasztalás Is-

tene erőt ad, felemel. Szembenézünk saját halandóságunkkal és az ünnepszentelés idején találkozunk az örökélettel, a sötétség idején a lélek világosságával. Itt elfér a fájdalomunk, a gyászunk, a gyötrődéseink és a gyarlóságaink. Itt átélhetjük egyszerre a mostani fájdalmat és az elmúlt idők boldogságát.

Miért is járunk templomba, ha egyedül is tudunk imádkozni?

Miért is van szabadnap, azzal nem haladunk előre a munkában?

A gyász a szeretetünk, a kapcsolódásunk vesztesége feletti fájdalom. Kapcsolódjunk bár családunk tagjaihoz, barátainkhoz, közösségünkhöz, temp-

lomhoz és ünnephez, az igaz ősmintája a kapcsolódásnak a Gondviselő Istennel való. Ezt próbáljuk megjeleníteni a gyülekezetben is, hogy úgy vigasztaljunk, ahogy Isten is vigasztal nyomorúságunkban. Lám, egyedül nem vigasztalódunk, Wass Albertnek is szükséges volt az ünneppel való kapcsolódás.

Lám, a szabadnap csak akkor visz előre, ha ünneppé szenteljük.

Adja a Gondviselő Isten, hogy gyászban összetört szívünkkel elkészüljünk az ünnepre, ahol Isten vigasztal minket.

Bartha Mária-Zsuzsánna ■ LELKÉSZ

Unitárius Reformáció 1568 – 2024 – ∞

1 János 5, 4: *mert mindaz, ami Istentől született, legyőzi a világot és az a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk!*

1 Tesszalonika 5,19-21: *A Lelket ne oltsátok ki, a prófétálást ne vessétek meg, de mindent megvizsgáljatok, a jót tartsátok meg.*

Az unitárius reformáció a XVI. században bontakozott ki magyar földön és számos új gondolatot hozott a keresztény vallás és teológia terén. Az alábbiakban néhány fő unitárius reformációs gondolatot emelek ki:

Elutasítjuk a niceai szavazás által létrehozott Szentháromság tanát, és az egyetlen Istenben való hitet hirdetjük a Biblia alapján. Ezt az Istenegység vagy monoteizmus eszméjének is nevezik. Szerintünk Jézus egy próféta, aki az isteni akaratot követve teljesítette küldetését.

A hitünkben hiányoznak a dogmák, az egyén saját gondolati szabadságát éli meg. Szabadon értelmezhetjük a Szentírást, és nincs feltétlen szükségünk közvetítőkre, közbenjárókra, mint például szentekre. Az egyéni lelkiismeret és erkölcs fonto-

sabb számunkra, mint az előre meghatározott vallási szabályok.

Jézus tanításai elsősorban erkölcsi példamutatót jelentenek számunkra. Az isteni akarat követése az ember etikai döntéseiben és a szeretet, igazságosság gyakorlásában mutatkozik meg. A hit a gyakorlatban, a hétköznapi életben érvényesül, Isten iránti szeretetünket az embertársaink iránti szeretettel mutatjuk ki.

Az unitárius reformációban fontos szerepet játszik az értelem, a logikus gondolkodás. A hit kérdéseit kevésbé a vakbuzgóság és a dogmatikus hit, inkább a racionális megértés vezeti, ezzel párhuzamosan a hitünk fenntartásához kevésbé igényeljük a csodákat vagy a misztikus jelenségeket.

A vallási tolerancia és a különböző vallások közötti párbeszéd kiemelten fontos számunkra. Az unitárius reformáció kiemelkedő eredménye a vallás-szabadság törvényének kimondása, ami elősegítheti a békés vallási együttélést, amennyiben azt betartják.

Az unitárius reformáció kiemelte az egyház belső reformját és annak fontosságát, hogy az egyházunk a közösségeinket szolgálja, politikai hatalmat ne gyakoroljon. Továbbá, a lelki és szellemi fejlődést hivatott támogatni, középpontjában a hívek közössége és a gyakorlati vallásosság áll.

Szervét Mihály előjárói szerepét szeretném kiemelni, amely az unitárius reformációt nagyban befolyásolta.

1553. október 27-én, 471 évvel ezelőtt Genfben a Champel mezején égő máglyán utolsó szavaival így kiáltott fel: „Jézus, az örökkévaló Isten fia, könyörülj rajtam!”. A kivégzésen jelen volt Kálvin egy

másik reformátor barátja, aki e szavakat hallva megjegyezte: ha „Jézus, az örökkévaló Isten fia” helyett „Jézus, Isten örökkévaló fiát” mondott volna, megmenekülhetett volna.

Az elmondottakban három fontos dolog összefoglalásul: fontos a Jézushoz való ragaszkodás, gondoljunk arra, amikor Jézust megszólítja a másik keresztire felfeszített bűnös azzal, hogy emlékezzen meg róla. Szervét ezzel szemben egész életét neki szentelte, nem csak a szenvedései közepette fordult hozzá. Őt az örökkévaló Isten fiának tekintette, embernek és nem Isten örökkévaló fiának.

A kolozsvári születésű Dávid Ferencnek köszönhetően alakult ki a sajátosan erdélyi radikális reformáció. Munkásságának eredménye unitárius vallásunk létrejötte volt, mely tanításában egynek és oszthatatlannak tekinti Istent, Jézust pedig prófétának ismeri el. Másik nagy vívmánya az unitárius reformációnak a lelkiismereti és vallási szabadság törvénybe iktatása volt 1568. január 13-án a Tordai Országgyűlés keretében.

A reformáció és maga Dávid Ferenc is a Bibliát tartotta a vallási eszmék egyedüli hiteles forrásának, ezért idézeteit fő érvként használta, olvasását széles körben ajánlotta. Ezt segítette elő a Biblia anyanyelvekre történő fordítása, valamint az akkoriban új találmány, a nyomda, illetve a könyvkiadás, melyek által minél több ember kezébe adhatta azt. Az anyanyelvre fordított Biblia a sajátos magyar viszonyok között a vallási mellett, társadalmi törekvéseket is szolgált.

A reformáció tehát egy elkerülhetetlen következménye volt az ember szellemi fejlődésének, társadalmi megújulásának. Ezzel egy lelki, hitbeli, vallási, de egyben társadalmi megújulásról, újjászülétsről is indokolt beszélni.

Az unitárius reformációnak 456 éves távlatából földi kincsénél drágább öröksége szól hozzánk a Biblia szavaiból: minden, ami Istentől született, legyőzi a világot! És mit használ mindaz, ami embertől született, hacsak nem az embert szolgálja.

Az unitárius gondolatok mai üzenete és aktualitása több fontos kérdésre is választ ad a jelenkor kihívásaival szemben. A XXI. században az egyéni szabadság, a vallási tolerancia, illetve a közösségi felelősségvállalás, valamint a fenntartható élet iránti igény egyre nagyobb szerepet kap, és az unitárius elvek ezekre az igényekre rugalmas választ kínálnak.

Vallási tolerancia és pluralizmus: a kulturális és vallási sokszínűség fokozódik, és a békés együttélés megőrzéséhez elengedhetetlen a vallási tolerancia.

Mi, a vallási szabadság és elfogadás melletti kiállást hangsúlyozzuk, hogy a hit gyakorlása az egyén döntése és felelőssége, amely tiszteletben tartja a más vallási nézeteket és hitbeli különbségeket, természetesen a kölcsönösség elvét követve, azaz mások is tiszteletben tartásuk a mi hitünket. Ez az üzenet ma különösen fontos lehet az egyre megosztottabb világban.

Környezetvédelem és felelősségvállalás: támogatjuk az etikus, felelősségteljes életet, amely magában foglalja a természet iránti tiszteletet és a környezet megőrzését. Ez a felelősségteljes hozzáállás a Föld és az élővilág iránt segíti a fenntartható jövő felé vezető utat. Az unitárius szemlélet ösztönzi az embereket arra, hogy ne csak önmagukért, hanem közösségeikért és a bolygóért is felelősséget vállaljanak.

Egyéni gondolati szabadság és kritikus gondolkodás: a mai világban a dezinformáció és a manipuláció elleni küzdelem első lépése a kritikus gondolkodás gyakorlása, amelyet mi unitáriusok kiemelten fontosnak tartunk. Az egyéni gondolkodás szabadsága, valamint a hit kérdéseinek megértésére és racionális megközelítésére való törekvése segít abban is, hogy tudatos döntéseket hozzunk, illetve megkülönböztessük a megbízható információkat a megtévesztésektől, valamint az álhírektől.

Közösségi összefogás és szociális igazságosság: unitárius hitünk értéke a közösségi összetartozás hangsúlyozása, amely összhangban áll a mai társadalmak igényével a szociális igazságosság és a társadalmi egyenlőség iránt. Támogatjuk a szociális projektek megvalósítását és a rászorulókat segítését, ami ma, amikor sokan élnek gazdasági nehézségek között, különösen fontos.

Etikus életvezetés és példamutatás: a mai társadalomban sokan keresik azokat az etikai és erkölcsi alapelveket, amelyek mentén megélhetik mindennapjaikat. Az unitárius eszmerendszer Jézus erkölcsi tanításaira fókuszálva az egyéni felelősségvállalást és a közösségi hasznosságot hangsúlyozza. Ez olyan példamutatást kínál, amely nem csupán vallásos, de etikai szempontból is követhető, alkalmazkodik a modern társadalmak igényeihez.

A modern társadalmak keresik annak módját, hogy lépést tartsanak a gyorsan változó értékekkel és kihívásokkal, amelyekkel szembesülünk. Az unitárius reformációs elveink, a nyitottság és az elfogadás révén releváns, alkalmazható hitbeli és etikai alapot nyújtanak, különösen azok számára, akik olyan közösségeket keresnek, amelyek a szabad gondolkodást és a társadalmi felelősséget egyszerre támogatják.

Léta Sándor ■ LELKÉSZ

Őrhelyünk

Bartha -Pál Aba lelkeszi beiktatójára

Kedves Lelkesztestvérem! Kedves Aba! Ünneplő gyülekezet!

Mai ünnepi alkalommal Habakuk próféta könyvéből választottam beszédem alap-gondolatát:

„Őrhelyemre állok, odaállok a bátyára, figyelek, várova, hogy mit szól hozzám és mit felel.” Hab 2, 1

Meggyőződésem, hogy nekünk embereknek az az **őrhelyünk**, ahol élünk, ahol dolgozunk, ahol neveljük gyermekeinket, megéljük az élet mélységeit és magasságait. Őrhelyünk családjunk, közösségünk, ahol a szürke, fáradtságos hétköznapiakat és a felemelő ünnepnapokat éljük. Őrhelyünk a gyülekezetünk, ahova rendelt a jó Isten, őrhelyünk az Egyház. Feladatunk van ebben a világban, őriznünk kell mindazt, ami szép, igaz és értékes.

Mi, lelkeszek az ország különböző pontjain külön-külön az őrhelyünk bátyáján állva sok mindentől kell bizonyosságot tennünk, mert ha küld az Úr, menni kell és nem Jónásként megfutamodni. És mindannyian tudjuk, hogy az őrálló, akkor tudja igazán ellátni a rá bízott feladatot, ha hivatástudattal, felelősségérzettel, hittel és cselekvő akarattal, tettekkésztséggel, éberséggel rendelkezik.

Kedves Aba!

Légy **gyülekezeted** őrzője, mert az örökkévaló értékek tárháza a te kezdedben is van!

Őrizd **épített örökségünket**, ezt a templomot Pecz Samu építész alkotását itt, a belváros szívében.

Légy **híveid** őrzője és segítsd őket istenkeresésükben. Örülj az örvendezőkkel, sírj a sírókkal. Mindig tudd, hogy mikor van itt az ideje a szónak, a hallgatásnak, a sírásnak, a nevetésnek, a figyelésnek, a várakozásnak.

Légy **egyházad** őrzője, annak a szeretetközösségnek, amely nem kő, nem fal, hanem lelki közösség. Híd: Isten és ember között.

Légy **családod** és szeretteid hű őrzője. Ők azok, akik az élet adta nehézségeket enyhítik válladon és a hidegben felmelegítenek.

De mindenekelőtt légy **szíved** őrzője. A Prédikátor szavaival élve: „Minden féltve őrzött dolognál jobban óvd szíved, mert onnan indul ki az élet.” Igen, mert lelkeszként sok mindent és mindenkit féltve őrzünk. Wolf, neves teológus szerint a Bibliában a szív, az ember lényegét, közepét jelzi. Az élet forrása a szívünk, amelyből éltető víz fakad, tartsd tisztán, gondozd, őrizd.

És ti, kedves gyülekezet, **őrizzétek lelkeszete- ket**. Nagy ajándék az, amikor egy önmagát folyamatosan mérlegre tevő lelkesz és egy saját magával újra és újra szembenéző gyülekezet közös utat jár.

Kívánom, hogy sokáig őrizzétek egymás lépteit azon az úton, amelyre a legnagyobb Őrző ezennel elindított. Őrizzétek egymás arcát és fogjátok szorosán egymás kezét örömben és bánatban, megvalósításban és kudarcban.

Kedves Aba! Az Egyházkerület lelkeszei nevében köszöntünk ebben az ünnepi órában. Bár nagy fizikai távolságok választanak el bennünket - lelkeszete- ket - egymástól, éljünk abban a tudatban, amit József Attila a Számokról című versében mond el. „Bizony számok az emberek is/ Mintha sok 1-es volna az irkában.” Szinte mindenik város bátyáján jelen vagyunk és éljük mindennapjainkat, sokszor egyedül széllel szemben, de féltve őrizzük a több mint 450 éves unitárius vallásunkat. Különbözőek vagyunk, de mindannyian Istenkeresők. Ezért, hát adódjunk össze, kapaszkodjunk össze, hogy „felnövekedvén /Az Istent is, aki végtelenség, /Valahogyan megközelítsük.”

Kívánunk sikeres gyülekezeti munkát, Isten segítsen hivatásodban. Jó Isten áldja életed, családod és szeretteid életét. Isten áldjon! Isten hozott!

Bakó-Nagy Zsuzsanna ■

A MAGYAR UNITÁRIUS EGYHÁZ MAGYARORSZÁGI EGYHÁZKERÜLET LELKÉSZEI NEVÉBEN

Megszületett a megváltó

Született néktek ma a Megtartó – Lk 2,11.

Kedves Atyámfiai, szeretett, ünneplő Testvéreim!

Ma is sok tekintetben lenyűgöz a régi, születési történet. Részben azért, mert jól esik felnőttként hallanunk gyermekkorunk történeteit, másrészt tapasztalt szívünk soha nem tiltakozik a gyermeki érzések túlcordulása miatt. Tagadhatatlanul büszkék vagyunk ismételten arra, hogy gyermekkorunk óta ünnepeljünk Jézus születése napját, akinek felnőtt akarata volt, hogy távol maradjon életében minden külső pompától, csillogástól. Amennyiben valaki elszánta magát a követésére, akkor az isteni igazság készítse erre és ne valamilyen felületi ragyogás.

A régi történet szerint angyalok érkeztek a „választott nép” hazájába, ahol csupán néhányan várták szívük teljességéből a Megváltót, aki hamarosan megszületett Jézus személyében. Róla beszélt Zakariás szolgálat közben, és Őt igazolta az „útkészítő” Keresztelő János. Tudjuk, hogy a nép többsége hatalommal és dicsőséggel érkező uralkodóra várt, viszont egyszerűen felkészületlenek voltak a meghirdetett Megváltó fogadására.

A mennyei követek – a történet szerint – döbbenet tapasztalták annak a népnél a közömbösségét, akiben Isten a legjobban megbízott. Papjaik naponta kitartóan végezték a szertartásokat, de valahogy üresek maradtak az imák, hiányzott belőlük a lelkesedés. Minden valószínűség szerint hirdették a messiás eljövételét, csupán arról feledkeztek meg, hogy időszerűvé vált, sőt, most van az ideje a világ megváltója születésének. Évtizedek múlva is rabul ejti együtt érző lelkünket az elutasítás fájdalma és belénk nyilall a felismerés, hogy fáradtan rótták Jézus szülei az utcákat és senki nem volt, aki befogadja őket. Azt viszont elképzelem, hogy mi történik, ha időben megbizonyosodnak arról, hogy éppen a Megváltó szülei kopogtattak az ajtójukon. Az em-

berek alig tudtak Jézus születéséről, viszont sokkal többet az angyalok, akik a betlehemi dombok felett összesereglettek és a jelre, a csillagra vártak, hogy tudtul adhassák a világnak az örömhírt, a Megváltó születését.

Minden bizonnyal annak idején, Jézus születésekor is voltak, akik kitartóan keresték és amint megtalálták be is fogadták a világosságot. Így viselkedtek a pásztorok, akik a környéken legeltették nyájaikat. Amikor elsőként részesültek a csoda élményében, tagadhatatlanul megijedtek, aminek köszönhetően melléjük lépett az angyal és így szólt: „*Ne féljete, mert ímé hirdetek néktek nagy örömet, mely az egész népnek öröme leszen: mert született néktek ma a Megtartó, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában*” (Lk 2,9 - 11). Tudták a pásztorok, hogy a Megváltó nyomában hatalom, dicsőség, győzelem jár. Minden bizonnyal kérdő tekintettel figyeltek az angyalokra, akik megnyugtatták őket, hogy a jászolban fekvő kisgyermek megalázottnak tűnik, de ő a jel, hogy megszületett a Megtartó. Ekkor felragyogott mindenütt a világosság és ének hallatszott: „*Dicsőség a magasságos mennyeekben az Istennek, és e földön békesség, és az emberekhez jóakarát*” (Lk 2,14).

Azóta szól és száll az ének. Ezrek ajkán csendül fel évről – évre. Felragyogott Jézus születésekor Isten dicsőségének napja, és azóta arra törekszik az emberiség egyrésze, hogy megőrizze méltó fényében a napot, az időszakot, az életet. Bárcsak meghallaná az egész emberiség ezt az éneket. Bárcsak egy szívvel – lélekkel csatlakozna mindenki az ünnepléshez. Lenne ma és mindenkor boldog az emberiség, mint volt Betlehem mezején. Miután az angyalok eltávoztak a mezőről, a pásztorok egymásra néztek és egymás közt mondogatták, hogy menjenek el mindnyájan Betlehemig és lássák a dolgot, melyet megjelentett Isten nekik. Így találtak József-re, Máriára és a kisedet Jézusra. Nagy örömmel tértek onnan vissza és hirdették mindazt, amit láttak és hallottak.

Kedves ünneplő Testvéreim, Atyámfiai! Gyermekkorunk óta sok ruhából kinőttünk, felnőtté váltunk, másokról is gondoskodunk, s talán még a menny is közelebb került hozzánk, mint annak idején érezték a csodában gyönyörködő embertársaink. Ne gondolja senki, hogy néhány beteljesületlen kérése, imádsága miatt messzebb esett Isten gondviselésé-

tól, szeretetétől. Most is itt van velünk, mellettünk, lépteinket kíséri áldásaival, amikor akarata szerint élünk. Tegye áldottá ünneplésünket és szereteteink életét! Ámen.

Nyugalom!

Ne nyugtalanodjék a ti szívetek! János 14,1

Kedves ünneplő Testvéreim, úrvacsora vételre készülő Atyámfiak!

Jézus szeretettel és együttérzéssel tekintett mindig tanítványaira. Miután Júdás eltávozott, az elválás közelségéről, valamint küldetéséről beszélt a tizenegynek. Hangsúlyozta, hogy várható megalázása, szenvedése és halála, mind Isten dicsőségét fogja szolgálni. Szomorúan fogadták a tanítványok megjegyzését: „*Fiaim, egy kevés ideig még veletek vagyok. Kerestek majd engem, de amiként a zsidóknak mondtam, hogy: Ahová én megyek, ti nem jöhettek, most néktek is mondom*” (Jn 13,33).

Félelem fogta el a tanítványokat. Korábban minden nehézségükben Mesterükhöz fordultak segítségért, vigasztalásért, most azt hallják éppen Jézustól, hogy nemsokára eltávozik tőlük. Sötétek voltak a várható körülmények, ennek ellenére mégis reménységgel töltötte el Jézus tanítványainak szívét. Biztonságot nyújtottak mondatai, hiszen, akihez készült, mindannyiuknak oltalmat, nyugalmat, gondviselést jelentett.

A tanítványok nem sok idő múlva összezavarodtak, hiszen Tamás kétségeskedése is segítette őket ebben. Végre kimondta Jézus az örökéletre szóló igazságot: „*Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanemha énáltalam.*” (Jn 14, 5 - 7). Ha a tanítványok azonnal és kétségek nélkül elhitték volna ezt a mély kapcsolatot Jézus és Isten között, akkor nem hagyta volna el hitük, amikor Jézus szenvedését és halálát látták.

Ettől kezdve észrevették a tanítványok, hogy folyamatosan ragyog Jézus arca, amikor Isten dicsőségéről beszél. Ez pedig még inkább megerősítette szívükben a Mester iránti szeretetüket. Így történt, hogy ennek köszönhetően egymáshoz is egyre közelebb érezték magukat, majd üzenetté vált számukra Jézus szava: „*Bizony, bizony mondom néktek: Aki hisz énbennem, az is cselekszi majd azokat a cselekedeteket, amelyeket én cselekszem*” (Jn 14,12).

Kedves Atyámfiak! Imádkozzunk folyamatosan, hogy valamiképpen bele ne essünk a bizonytalanság, árulás, hitetlenkedés, tagadás csapdájába. Két, netán többarcú világunkban nehéz kitartanunk a szép és igaz, a jó és nemes mellett, de az a szerencsénk, hogy van, akire felnézünk, amikor példák után kutatunk. Tagadhatatlan, hogy úrrá lesz időnként rajtunk is a félelem, hogy mi történik akkor, amikor elhagynak, akikre szinte minden vonatkozásban számítottunk, de azért vagyunk keresztények, hogy időben megfogjuk Isten láthatatlan kezét, aki kimenekít pillanatnyi aggodalmainkból.

Számunkra folyamatosan hangsúlyozható tanítás, mely valóban az üzenet teljességével bír, hogy Jézus *út, igazság és élet* a benne bízóknak. Meg kell értenünk, hogy ez nem dogmatikai tételek, vagy különbnél különb vallásos tézisek összességének elfogadása, hanem a cselekvő élet naponkénti bizonyágtevése. Más szóval azt kell mindnyájunknak tennünk, amit Jézustól tanultunk. Ha ez lesz ünnepnapjaink, s így karácsonyunk irányelve, akkor a jézusi tanítás elérte célját. Mi, a tagok, közel kerültünk egymáshoz az ünneplésnek köszönhetően, az úrvacsoravétel pedig sorstársakká, Jézus - követőkké minősít bennünket. Most már egyetlen lépés sem választ el attól a közösségtől, melyről többször is hangsúlyozta Jézus, hogy nem szemmel láthatóan jön el, nem mondhatjuk, hogy itt, vagy amott van, hanem közöttünk van, ami nem más, mint Isten országa.

Jöjjetek *testvéreim*, ragadjuk meg az alkalmat és törekedjünk arra, hogy kinyújtsuk megbocsátó kezünket a Júdások felé. Ne feledjük a tegnapi még mi is bizonytalankodtunk hitünk alaptanításaiban, vagy éppen mások kétsége miatt torpantunk meg egy rövid időre. Hogy most erőseknek bizonyulunk, az nem csupán saját érdemünk, hanem Jézus szellemének, Isten segítségének köszönhető. Vegyük hát a kenyeret és igyuk a kehely tartalmát, miközben arra emlékezünk, aki hagyományozta e közös ünneplést. Mindnyájunkra vár az emlékezés asztala, viszont ezt megelőzően jöjjetek, imádkozzunk! ... Ámen.

PGy. I

Emlékezés

Aki úgy látja a világot,
Mint én - s óh, jaj, magát is benne,
Nincs **elmúlás**, halál, enyészet,
Amely annak fájdalmas lenne...
Ady Endre

Az ősz, egy különleges évszak számomra, - nehéz elfogadnom, mert az elmúlást, a természet egy kisé meghalását jelenti, - utolsó hónapjának elején, szeretteinkre emlékezünk, mind azokra, akik itt hagytak valamit az életükből.

Az ősz a legpompásabb évszak is, - hiszen, ha szép az idő, a csodálatos azúrkék, tengerkék égbolt találkozása a fenyvesek örökzöldjével, vagy a lombhullatók színes kavalkádjával, - maga a festői csoda, melyet lefesteni nem lehet, hiszen, az mindig másolat marad.

A természet szépséges látványát, csak az örök festő tudja halhatatlanná tenni.

A közelmúltban Erdély fele utaztam, - Erdély, mely számomra az elsőszámú szülőföld, a maga teljességével, csodájával, szépségével és értékes örökségével.

Ahogy elhagytuk a határt és a dombok, erdők, hegyek fele közeledtünk, szemmel láthatóan színesedni kezdett a természet, bár még élénken zöldelltek a lombhullatók. A Nap bágyadtan sütött, mint ha álmos lenne és melege csak simogatott, - a levegő friss volt és kellemes.

Gondolataimba merülve, csodáltam a tájat, melyet milliószor láttam, mégis minden alkalommal valami újat, valami meglepőt nyújtott, mellyel nem tudtam betelni.

Arra gondoltam, - biztosan, mások is így vannak, akik ismerős helyet látogatnak, - felöltött bennem sok-sok emlék, irodalmi-történelmi események, melyekről a táj, ha beszélni tudna, sok mindent elárulna.

Igen, - ha beszélni tudnának a dombok-hegyek-lankák, ha el tudnák mondani a múlt zivataros századjainak eseményeit, ha beszélni tudnának azok a híres és névtelen hősök, elődjaink, őseink, családtagjaink, - akik örök álmukat alusszák Erdély temetőiben.

Temető kertek, kisebb-nagyobb néma sírkertek és Erdély legnagyobb Pantheonja, a kolozsvári Házsongárd, lassan „készül” az emlékezők fogadására,

készül arra, hogy az elkövetkező időszakban, egyre többen látogatják, egyre többen emlékeznek, gondolnak szeretteikre, gondolnak nagyjainkra, elődjainkra, - akiket feledni nem lehet, nem tudunk, - hiszen tőlük tanultuk, tőlük vettük át mindazon gondolatokat, eszméket, értékeket, - melyek meghatározzák mai életünket.

A kolozsvári híres Pantheon, nekünk erdélyieknek egy különleges hely, temető kert, melyet mindannyian ismerünk, tudunk, anélkül, hogy személyes szeretteink nyughelye lenne.

Nekem, mindkettőt jelenti és gondolatban nagyon sokszor felkeresem szeretteim nyughelyét, de irodalmi-történelmi és egyházi nagyságaink nyughelyét is.

Mostani utazásom alkalmával is ellátogattam e nyughelyre, - ahol mindig csend van, ahol beszélgetni gondolatban lehet és szabad, - ahol lélekben találkozhat az ember mindenkivel, aki örök álmát alussza.

Elrévedezni a múlt évein, virágkoszorú és örökmécses lángját csodálva, „elköszöntem” mindenkitől, - akivel OTT TALÁLKOZTAM, - majd gondolatomban egy másik sírkertre terelődött, egy névtelen sírkertre.

A székelyföldi sírkert, hasonló csenddel fogadott, csak a szellő susogott és a lombhullató fák ágai hallatták szomorú hangjukat, - mintha búcsút intettek volna az arra járóknak.

Úgy léptem be e kertbe, mint aki gyerekkorától ismerős helyre megy, ismerős, hiszen a sok híresség, ismert személy mellett, családom számos tagja alussza örök álmát, pihen, e dombokkal ölelt, örök nyughelyen.

Megálltam sok sírhelynél, a virágok és mécsesek örök mementóként szolgáltak, - emlékek özönét hoztam magammal, - emlékek, melyek az év mindennapjaiban segítenek tovább lépni, segítenek e földi életben eligazodni és hasznos lenni.

A meglátogatott, felkeresett temető kertekben, útravalót is kaptam mindenkitől, - akikkel lélekben-szívben beszélgettem és akiknek tanácsai, intelmei, mindig iránytű volt és marad életem során.

A lassan közeledő halottak napjára gondolva emlékezem, hiszen akkor csak gondolatban, lélekben és szívben keresem föl ez örök nyughelyeket.

Spáda Ildikó

Életképek

Az UNÉL legutóbbi, Hálaadási számában megjelent írások között vegyes felekezeti családokról is olvashattunk. Feleségem római katolikus, és a családban természetes, ha néha együtt veszünk részt a katolikus misén, illetve az unitárius istentiszteleteken gyermekeinkkel, vagy az unokáinkkal. Nincs unitárius óvoda, sem unitárius iskola Magyarországon, unitárius hitoktatás sincs (nem volt – szerk megj.) az iskolákban. Két unokánk katolikus óvodába, azt követően református általános iskolába járt, gimnáziumban pedig már nincs hittan tanítás. Ez a gyermekek vallásos nevelésében az unitárius hitelvek (koruknak megfelelő) magyarázatával a családi egyensúly megteremtésével nálunk nem jelent problémát. Felnőtté válásuk felé közeledve ezt viszik magukkal, és a hit megtartásával eldönthetik keresztény felekezeti hovatartozásukat.

Mai, sok tekintetben keresztény ellenes irányultságú világunkban különösen fontos a gyülekezeti hitélet, aminek eseményeiről az Unitárius Élet tudósításaiban rendre olvashatunk.

Az egyházközségek nyilvántartott létszáma és a csökkenő templomlátogatók száma közötti nagy különbség, ha nem is azonos mértékben, de sajnos minden felekezetenél tendencia.

Erre jellemző történetet olvastam valahol – az interneten, melyet tanulság képen közreadok.

„Él-e az Egyház?”

Valahol Európában történt. Egy kisváros katolikus hívein lassan hűvös közöny és egykedvű érdektelenség lett úrrá. Láta ezt az egyházmegye püspöke is, és odahelyezte az egyik legbuzgóbb papját, hogy felrázza a népet lelki tespedéséből. De sem az új pap személye, sem a buzgósága nem érdekelt senkit. Mindjárt az első vasárnap üres templomban prédikált, és nem volt ez másképp a következőn sem. Az új plébános elhatározta, hogy sorra végig látogatja egyházközség lakóit. Házról – házra, ajtóról – ajtóra kopogtatott, de mindenütt legfeljebb kimért udvariasságot kapott, kivéve, ahol még méltatlankodtak is a zaklatásért. Az egyik helyen aztán a volt egyházközségi elnök szemébe is mondta kereken a nép véleményét, „az egyház itt már úgyis halott, senkinek nincs már szüksége se templomra, sem papra”. A szerencsétlen plébánost nagyon megérintette a kegyetlen felismerés, és a fejében egyre csak ezek a szavak visszhangzottak. Éjszakákon át imádkozott, mígnem kapott egy su-

gallatot és épp e gyarló vélemény nyomán találta meg a megoldást! A következő héten a városka helyi lapjában fekete keretes gyászjelentés jelent meg.

Szövege így hangzott: A plébános – egyetértésben a hajdani egyházközség tagjaival – szomorú szívvel közli, hogy a helybéli Szent Ferenc Egyházközség hosszas szenvedés után elhunyt. A gyászistentiszteletet vasárnap délelőtt 11 órakor tartjuk. Szeretettel hívom az egyházközség területén lakókat, hogy vegyenek részt a végtisztesség megadásán.

Az újságot mindenki megdöbbenéssel olvasta. Vasárnap már fél 11-kor zsúfolásig megtelt a templom. Kérdőn tekintettek egymásra az emberek, „Mi lesz most? Mi történik itt?”

Ami aztán valóban történt, arról a helyi lap egyik fiatal tudósítója számolt be. „Amint beléptem a zsúfolásig megtelt templomba, mindjárt feltűnt a virágokkal díszített oltár előtti ravatal. Egyszerű tölgyfából készült koporsó volt rajta, amelyet aranyozott kereszt díszített. Amikor a plébános 11-kor felment a szószékre, feszült csendben figyelték az atya néhány perces csendes imádságát. Ezután a népre nézett és így szólt:

Az egyházközség hívei, vagy legalábbis azok, akik most egybegyűltek, valamennyien közölték velem, és a magatartásukkal igazolták is, hogy egyházközségük halott és már reményt sem látnak az újjáéledésére. Szeretném azonban, ha véleményüket megerősítve megadnák a halottnak az utolsó végtisztességet és elbúcsúznának tőle! Kérem, hogy valamennyien sorban menjenek el a koporsó mellett, és vessenek egy búcsú pillantást a benne nyugvó halottra. Ezt követően hagyják el a templomot a keleti kapun, én majd egymagam fogom elvégezni a gyászszertartást. Ha azonban akadna valaki önök közül, aki kifelé menet elgondolkodik a látottak tragédiáján, és megváltoztatja véleményét az egyházközség feltámadásának lehetőségéről, akkor kérem őket, hogy jöjjenek vissza az északi kapun. Ez esetben a jelenlevőkkel nem gyászmisét, hanem hálaadó istentiszteletet fogok tartani. Ennyi volt a plébános beszéde. Ezután a pap a koporsóhoz lépett és gyászos komolysággal levette a fedelét s félreállt, a menet pedig lassan megindult.

A sorban az utolsó én voltam – írta a tudósító. – Így, maradt elég időm, hogy magam is elgondolkodjak a látvány lehetőségein. Vajon ki és mi az Egyház és kik és mik vagyunk mi, akiket hívőknek neveztek valamikor? És vajon ki van a koporsóban? Bizonyára a megfeszített Krisztus képe vagy szobra, esetleg egy feszületet helyezett el a plébános, hogy szembe-

sítsen vele minket. Közben láttam, hogy mindenki hasonlóképp zavartan lépked előre. Mintha mindenki félne beletekinteni a nyitott koporsóba. Bármi is legyen a látvány, úgy látszik hatott, mert megnyílt az északi kapu, és egyre többen tértek vissza a templomba. Végre én is ott állhattam a koporsó előtt, de alig mertem kinyitni a szemem, hogy belenézzek.

Amikor azután félve kinyitottam, nem az egész egyházat, nem Krisztust, nem a halott egyházközséget, hanem csak egyet láttam a halottak közül: tükörben magamat!”

A (székely) szülőföld (unitárius) szerelmese

Nemrég olvastam Mikó Imre Orbán Balázs életéről – pontosabban tizenhét éves korától tizenhét évvel a halála előtt tartó éveiről - szóló életrajzi regényt. Vagyis nevezük inkább „regényes életrajznak”, ahogyan a műfaji besorolás névadóját, Marosi Pétert idézi a szerző maga egy 1976. január 12-én keltezett levelében.

“Ez a regényes életrajz befejező kötete lett volna annak az unitárius trilógiának, amelyet Mikó Imre a „demokrata és szentimentálisan szerelmes” Bölöni Farkas Sándorról írott, *A bércre esett fa* című regényével kezdett, s amelyet a sokoldalú tudós és parázs vitatkozó Brassairól, *Az utolsó erdélyi polihisztorról* megjelentetett művével folytatott. Az unitárius triptichonnak ez az utolsó darabja azonban életében nem jelenhetett meg nyomtatásban” írja Kovács Sándor a végül 2011-ben napvilágot látott kötet utószavában.

Nem tudom mit jelentett volna a regény számomra, ha azt korábban kiadják, és még akkor olvashattam volna, amikor 1989 decembere előtt faltam a könyveket Kolozsváron, köztük a tiltottakat. *A Székelyföld leírásának* 1982-es kiadása – amely az 1868 és 1873 között hat kötetben megjelent munkának két kötetbe rendezett hasonmása – valahogy átjött a magyar-román határon, egy mély, rekeszek nélküli hátizsák fenekén, ahol a román vámos kezét és szemét elkerülte a kevésbé elcsomagolt magyar cseresznyepálinkás-üveg vakításában. A két kötet borítója csak összegyűrődött és szétszakadt volna a csempészet alatt, így a vörös vászonkötéses két vasos könyv csupaszul érkezett Biharkeresztesre és

„Egy az Isten”, valljuk mi unitáriusok, de felekezeti hovatartozástól függetlenül minden hívő ember számára a teremtő ugyanaz. Egy Istent imádkunk, segítsünk egymáson – mondta egyszer nekem egy református barátom. A fenti történet meszerű, de valóságtartalma van, és bármelyik felekezet életében jellemző lehet.

A templomlátogatók számának csökkenése ellen az egyházközség aktív működtetésével lehet tenni, melyben a lelkész vezető szerepe mellett a presbiterek tevékenysége meghatározó.

Kelemen Attila

akár valamilyen fontos kommunista párt-kiadványnak is tűnhetett volna. Akkor, a 80-as évek végén, tizen-huszon-évesen, számomra Orbán Balázs “csupán” egy monumentális mű megalkotója volt, aki bejárta Székelyföldet, szülőföldjét, rengeteget jegyzetelt, rajzolt, térképeket készített, barlangokba ereszkedett, fényképezett, rendszerezett. Turista volt, aki bejárta szülőföldjét, és közben dokumentált, örökített. Számomra akkor ő még nem volt a “legnagyobb székely,” unitárius volta pedig fel sem tűnt.

Aztán elkerültem otthonról, és már nem elsősorban kolozsvári lettem, hanem ki- és betelepült erdélyi.

És *A szülőföld szerelmesét* már így olvastam. Már nem a szülőföldemen, hanem az anyaországban, itthon, távol otthontól. Amikor elkezdtem másképp látni és szeretni a szülőföldet, és kérdéseket tettem fel magamnak... Ha egy lakatlan szigetre csak egyetlen ... identitást vihetnék magammal életem végéig, akkor melyik lenne az? A magyar, az erdélyi, a kolozsvári, netán a székely, az unitárius vagy esetleg a budapesti kozmopolita?

És mitől vagyok én székely, ha egyáltalán az vagyok? Mert a szüleim székelyek, székelyek szültek, de nem vagyok a Székelyföld szülöttje, nem Székelyföldön születtem. A vérem tehát székely, mondhatnám, de az élettapasztalatom csak részben. Tudok almásiasan és rugonfalviasan beszélni (avagy humoród-mentiesen és nyikó-mentiesen), de budapesti munkatársaim csak jónéhány év után kérdezték meg egy székely szóhasználatom miatt, hogy “te erdélyi vagy?”. És elég-e az, ha én székelynek vallom magam, vagy a székelyeknek is el kell fogadniuk magukénak? És mi az, hogy szülőföld? Mibe volt szerelmes Orbán Balázs? Lengyelfalvába, Udvarhely vármegyébe, Székelyföld egészébe, vagy

Magyarországba? Konstantinápolyból, Londonból vagy Jersey és Guernsey szigetekről visszanézve a különbség eltérpülhet...

És én mit szeretek a szülőföldemben? A szülőföldem Székelyföld, a szüleim földje, vagy Kolozsvár, ahova születtem? Vagy Erdély, mely mindkettőt magában foglalja? “Szülőföld, immár szülők nélkül” – írta édesapám, Szabó Gyula, a *Gólya szállt a csűrre* legelső mondataként, majd így folytatta “Kedvetört jelentésváltozása a szónak: a szülők eggyéváltak a földdel.”

Az én szülőföldem is immár szülők nélküli, és először akkor éreztem másképp magam otthon, Erdélyben, Kolozsváron, Székelyföldön, amikor gyermekeim szülőjeként elvittem őket szülőföldemre. Itt születtem, mondtam Kolozsváron, itt töltöttem a nyári vakációimat kisgyermekként, mondtam Rugonfalván, itt kereszteltek meg, mondtam Homoródalmáson, és ebben a temetőben vannak eltemetve a szüleim... És engem majd hova temesettek? – kérdezhettem volna. Melyik szülőfölddel válok majd eggyé?

Amíg a szülőföldemen laktam, másképp jártam be azt. „Megyünk haza Székelyföldre”, mondták nekem a szüleim Kolozsváron, amikor a nyári terveinkről beszéltek. Otthonról mentünk haza. Kolozsvárról Rugonfalvára, Keresztúron keresztül, majd Almásra, Udvarhelyen keresztül. Nagyjából ez volt a szülőföld bejárása. Amióta Budapesten élek, kicsit nagyobbak a szülőföldi körök: Békás-szoros, Vajdahunyad vára, Szárhegy, Tordai hasadék, Báránkyő, Segesvár, Torockó, Kisbánya, Léta-vára, Szeben, Pádis... És előkerül a régi-új hobbi, a fényképezés, mert most már meg is kell örökíteni a szülőföldet, nem csak megélni.

És így jutottam el az én „Orbán Balázs nyomában”-omig. Farkaslaka és a Szejkefürdő között jobbra visz az út Lengyelfalvára Orbán Balázsékhöz, így is mondhatnám. Nem megyünk el a letérő mellett, mint eleddig több tucatszor, hanem betérünk. Mellszoborral, piros-kék festett székely-kapuvál – melyet „Az egy igaz Isten segedelmével építette Orbán Balázs 1888. március 14-én,” (ennek eredetije pár kilométerrel arrább, Szejkefürdőn van) - és az Orbán-birtokon épült iskola dombra néző részében levő emlékszobával tiszteleg a falu a legnagyobb székely előtt. Aztán alig öt perc alatt megérkezünk 1859-ből 1890-be, a születésből a halálba, igazi időutazás: átgurulunk Szejkefürdőre. Egyrészt a híres székelykapuk alatt eljutunk a síremlékhez, másrészt

egy nagyon igényes és modern látogatóközpontban mindent megtudhatunk Orbán Balázsról, amit egy betévedő hazánkfia turistának tudnia kell. Láthatjuk a viaszBalázst pipával a kezében egyik íróasztalánál, majd a hologramBalázst, amint éppen egyik fényképét hívja elő. „Megtudjuk, hogy a Jersey szigeten töltött száműzetése során miként tanulta meg a fotózás akkori technikáit Victor Hugótól és annak két fiától. Ugyanakkor megismerhetjük a korabeli előhívó kamrát és magát, az akkori fényképelőhívó eljárást is”. Nos, jóllehet Brassai az igazi erdélyi unitárius polihisztor, a legnagyobb székelyünk szakmai önéletrajza is bővelkedik sok egymástól látszólag független tapasztalattal és szereppel.

De mindenek felett – az író, néprajzi gyűjtő, fotográfus, kartográfus és egyéb szakmák és hivatások mellett, amely talán Orbán Balázst a “legnagyobb” tette, az a szülőföldje szolgálatába állított politikája volt. A szejkefürdői látogatóközpont egyik mestergerendája alá felfestett idézet a híres “*A néppel és a népért*” mellett akár második politikai hitvallása is lehetne: „*A nemzetek életképességét és hatalmát ma már nem annyira a nyers erő, nem is kizáróan a hősiesség, hanem a népek míveltségi fokozata s szellemi fejlettsége szabja meg.*”

És végezetül, a legnagyobb székely egyben nagy unitárius is volt, azaz lett, aki hite és világnézete szerint felnőttként választotta az unitárius vallást:

“Nemes ember, a szó valódi értelmében. Individuum, akarattal és cselekvő képességgel. Arisztokrata születésű, de érzelmére plebejus, a legszabadabb demokrata. Nem kereste a hatalmasokkal való összeköttetést, az egyéni boldogulás útját, hanem az igazság ösvényét. Nem a saját haladásáért dolgozott, hanem a közérkölcnek, a közszabadságnak tántoríthatatlan harcosa. Teljes szabadságot mutatott minden tettében. Szabadelvű vallásos érzésében is, bár buzgó katolikus családból származott. A rózsafűzéses címerű Orbán Balázs unitárius lett, mert ez a vallás egyezett meg legjobban az ő egyéni meggyőződésével ... áttérésének legfőbb oka mindenesetre az lehetett, hogy a keresztény felekezetek között az unitárius vallást tartotta legszabadelvűbbnek.” – mondta róla Szentmártoni Kálmán unitárius tanár és történész Székelykeresztúron, 1913. május 22-én.

Ha az erdélyi unitárius Mikó-triptichonon belül és a való életben is kicsit visszamegyünk az időben, akkor a következő székelyünk, akinek nyomába eredhetünk, Bölöni Farkas Sándor lesz.

Szabó Mátyás

Őszi emlékHző est

III. rész

Ars Sacra: Unitárius Misszióház Ferencvárosban (2024-09-18)

Tisztelt Közönség!

Gyülekezetünk idei emlékHző sorozatának harmadik, őszi részéhez érkezünk, amelyet most az Ars Sacra Fesztivál keretében egy szélesebb érdeklődői kör jelenlétében tarthatunk meg. Számunkra unitáriusok számára az őszi évszak különös jelentőséggel bír, és ezt szeptember utolsó vasárnapján külön, úrvacsorával egybekötött, hálaadó istentisztelettel fejezzük ki. Hálánk kiterjed többek között elődjeink áldozatos tevékenységére is. A mai estén 101 éves Misszióházunk történetéből elevenítünk fel néhány fejezetet.

Jelen Misszióház, melynek egy adott történelmi korszakban nemes küldetése volt Csonka Magyarország és az elszakított Erdély vallási, kulturális, emberi kapcsolatainak a megőrzése, fenntartása, gyakran szolgált helyszínül különböző emlékünnepegeknek. Ezek közül az 1940 októberében tartott egybeesett Észak-Erdély időleges visszacsatolásával és János Zsigmond unitárius fejedelem születésének 400. évfordulójával. Felolvasok egy, az eseménynek szentelt, újságcikk részletet kissé átszerkesztve Újváry László egyházügyi főtanácsos tollából (Unitárius Közlöny 1940 november):

„A D.F.E. (Dávid Ferenc Egylet) október 18-án az Unitárius Misszióház templomában János Zsigmond emlékünnepezt tartott a 345. számú róla elnevezett cserkészcsapat közreműködésével. A zsúfolásig megtelt templomban a közönség áhítattal énekelte a király kedvelt énekét: „Jó Úr Isten tekints reánk”. Utána dr. Csíki Gábor lelkész szívből mondott imája, mint egy hálahimnusz emelt fel az egyik minden hívő lelket. Szintén ő olvasta fel dr. báró Daniel Gábor egyleti elnök helyett a megnyitó beszédet a fejedelemről és az ő papjáról - tanítójáról Dávid Ferencről, a tanulságot, amit munkájukból leszűrünk, és azt a kötelességet, amit az ő szellemükben cselekedünk. Következett Áprily Lajos Igy akarja a sors című verse ótordai Weress Ákos cserkészparancsnok megzenésítésében és zongorakíséretével a kellemes hangú Berei Mária tolmácsolásában. Utána P. Szentmártoni Kálmán tiszte-

letbeli kollégiumi igazgató tartott élvezetes és tanulságos előadást János Zsigmond emlékezete címmel. Ulbrich Hermin zongorakíséretes gondolkázását követően Józán Miklós püspöki vikárius fiatalos hévvel adta elő 400 év emlékezete című alkalmi ódáját. Zárszót dr. vitéz Nyiredy Géza alelnök helyett Pethő István lelkész mondott. (A hiányzó személyek ekkor Erdélyben tartózkodtak az egyház kérésére) A felolvasó ülés után a Nőszövetség a Leányegylettel karöltve tartott erkölcsileg és anyagilag is jól sikerült teaestélyt.”

Ebben a cikkben szerepel szinte mindenki, aki számított.

Misszióházunk történetében, kulcsfigurája dr. Csíki Gábor, pedig többször is. Többek között róla és társairól is szó lesz Orbán Emese gondnokunk vetített képes előadásában, valamint Zomboriné dr. Pap Zsófia presbiter és nőegyleti elnök személyes kötődésű beszámolójában. Jómagam pedig, Chehadé - Boér Judit presbiter, saját kutatásokon alapuló elemekkel egészítem ki az ő mondandójukat. Estünk végén tovább folytathatjuk a beszélgetést gyülekezeti termünkben terített asztal mellett.

Amint hallottuk, a szoroson vett hitéleti funkció túl, a Misszióház számos egyéb funkciót, küldetést is betöltött. Például menedéket nyújtott a trianoni határok életbe lépése után menekülni kényszerült vagy önként az ún. Csonka Magyarországra áttelepíteni óhajtó erdélyi unitárius papoknak. Internátusként működött a Budapesten tanuló erdélyi diákok számára, több egyháztársadalmi egyesületnek adott otthont, de levéltárként, folyóirat kiadóként, raktárként is működött. Az egyesületek közül most kiemelném a Nőszövetséget és a Leányegyletet, melyekről szeretnék néhány szót szólni. A magamfajta kereső-kutató ember életében nagy és lelkesítő dolog, amikor valamilyen ismeretlen vagy lappangó, elsődleges forrásanyagra bukkan. Ennek segítségével ugyanis tévedéseket korrigálhat, hiányokat pótolhat. Ez történt velem a fent említett Magyar Unitárius Nők Szövetségével (MUNSZ) és a Perczelné Kozma Flóra Unitárius Leányegylettel (ULE) kapcsolatban. Az elsőre vonatkozó információkra 2015-ben találtam rá egy dobozban egyházkerületi Könyvtárunkban és Levéltárunkban, a második titkait rejtő naplóra, idén nyáron, amikor emléktárgyakat kértem az akkori nőközösségtörténeti emlékHző estünk színesítéséhez. Az ezekből szerzett új adatoknak azt a részét szeretném itt most közkinccsá tenni, amelyek Misszióházunk történetéhez is kapcsolódnak.

Az első független magyarországi unitárius nőszövetséget Perczelné Kozma Flóra apostolunk és nagyasszonyunk alapította 1922-ben, amit három év múlva bekövetkezett halála után közeli munkatársai, hívei és tanítványai működtettek nagy elkötelezettséggel egészen 1945-ig. Az említett doboz szegényes tartalmából megtudhatjuk, hogy a Szövetség első elnöke Buzogány Anna volt, alelnöke pedig özv. Péterfy Lajosné. 1928-ban az elnöki tisztséget Józán Miklósné vikárius feleség tölti be, a titkárit pedig Barabás Istvánné lelkészfeleség. 1943-ban az elnök özv. Kálnoki Kis Jenőné, a titkár Sepsi Jánosné. A szervezet székhelyének a címe először V. kerület Koháry utca 4 (ma Nagy Ignác utca), majd később, a Misszióház és Templom megnyitása után, IX. kerület Rákos utca (ma Hőgyes Endre utca) 3. Itt tartották havi választmányi gyűléseiket is. A Meghívókból az derül ki, hogy ebben az időben jótékony célú gyűjtés céljából főleg táncos, műsoros estélyeket, hangversenyeket rendeztek főképpen a Rákóczi úton (Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesülete), a Kosuth Lajos utcában (Unitárius Kollégium) vagy a Sütő utcában (Deákteri Evangélikus Iskola díszterme). Kozma Flóra emlékét híven őrizte egyháza, ezen belül kiemelten a nőszervezetek. A Misszióház megnyitását követően csak két évig élt, de utolsó erejével is támogatta a leginkább rászorulókat, az ő bútoraival rendezték be például a diákkollégium egyik szobáját. 1935-ben halálának 10. évfordulóját itt ünnepelték meg hálás hittársai. Követői róla neveztek el az 1927-ben megalakított leányegyletet, 1941-ben pedig azt a döntést hozták, hogy a továbbiakban létesítendő ilyen típusú szervezeteket is róla fogják elnevezni szerte Magyarországon és Erdélyben. Így alakult volna ki egy egymással kommunikáló, egymást erősítő hálózat. A történelem alakulása azonban megakadályozta e terv megvalósulását, és neve évtizedekre eltűnt a vallási és világi köztudatból. Mióta ismét hivatkozhatunk rá, egyre többet beszélnek/beszélünk róla, mint ma is követendő példáról. A mi 2006-ban alakult nőegyletünk szintén az ő nevét viseli, és az ő nyomdokain igyekszik járni. Munkásságát önképzőköri összejöveteleken dolgoztuk fel, saját kiadványban népszerűsítettük. Baracska névtelen sírját felkutattuk, védetté nyilvánítottuk, felújítottuk és ünnepélyesen felavattuk. Szeretett szülőfalujában megismertettük, és ösztönöztük egy róla elnevezett értékőrző kör létrehozását. Alkalmunk volt a rádióban és a televízióban is beszélni róla.

Dr. vitéz Nyíredy Gézané született Arlow Ilona, becenevén Ici vagy Icike néni, mindig nagy tisztelettel emlékezett az alapító Perczelné Kozma Flórára. Ő maga, saját bevallása szerint, húsz éven keresztül képviselte az unitárius öntudatot és a székely büszkeséget a nőszövetségben, rövid ideig annak főtitkára majd elnöke lett. Ennek írásos nyoma fennmaradt az Unitárius Közlöny 1943. augusztusi számában. Sok más nőszövetségi taghoz hasonlóan, Ici néni is látogatta az 1927 novemberében alakult és szintén Perczelné Kozma Flórától elnevezett leányegyletet. Egy karácsonyi bejegyzése szerepel az egyleti naplóban, melynek egyik mondata így hangzik: „Karácsony szent ünnepén úgy érzem, hogy közöttetek igazán otthont talált a szeretet.” És valóban, a lányoknak sikerült magukévá tenniük Jézus legfontosabb üzenetét: „Szeressétek egymást, ahogyan én szerettelek titeket!” Ennél többet keresztény közösség és bármilyen emberi közösség nem kívánhat magának. A két nőszervezet szorosan együttműködött különösen az ünnepségek műsorának összeállításában és lebonyolításában, melyekre leginkább a Rákos utcai Misszióházban került sor.

A lányok egy kézírásos naplóban felváltva számoltak be sokoldalú tevékenységükről. Eközben annyira megismerték és megszerették egymást, hogy a naplót az egylet 1946-os megszűnése után is évtizedekig gondosan megőrizték, és mielőtt az utolsó naplóőr is eltávozott volna az élők sorából, 2011 karácsonyán Kiss Márta által fogalmazott levél kíséretében átadták kincsüket a Bartók Béla Egyházközség 2006 pünkösdje óta működő és szintén Perczelné Kozma Flórától elnevezett nőegyletének nyilván azzal a szándékkal, hogy őrizzék tovább. Ezt követően Léta tiszteletes úr, felesége Erika, mint nőegyleti titkár és más egyleti tagok meglátogatták az említett hölgyet, valamint egy másikat is, Molnár Irént, és azóta birtokunkban van az értékes kordokumentumnak tekinthető napló, amit szeretnénk restauráltatni, és így megőrizni az utáunk jövők számára. A lányok által saját kezűleg készített szöttessel saját kezűleg bekötött, kopottas, helyenként olvashatatlan napló oldalait Léta Sándor tiszteletes úr egyenként beszkennele és számítógépen vagy okos telefonon olvasható elektronikus dokumentumot szerkesztett belőle. Bárki megtalálhatja a neten egyházközségünk honlapján. Nekem szerencsém volt tanulmányozni mindkét verziót, és óriási élményt jelentett számomra az eredeti napló

kézbe vétele és lapozgatása. Valójában ebből a naplóból ismerhetjük meg hitelesen a leányegylet történetét 1937 és 1943 között. Az ezt megelőző tíz évről csak folyóiratokban elszórt, ellenőrizhetetlen információk állnak rendelkezésünkre. Dr. Retkes Attila Unitáriusok Budapesten című doktori disszertációjában azt olvastam, hogy a leányegylet indulásakor a Misszióházban tartotta összejövetelét, és hogy a Nőszövetség is itt talált magának otthont 1937-ben. A naplóban az áll, hogy ugyanebben az időszakban a lányok már leginkább a Koháry (Nagy Ignác) utcai templomos ingatlan különböző helyiségeiben gyűltek össze minden hét csütörtök esténként és minden második vasárnap délután.

Arról sem esik szó sehol másutt, hogy a lányoknak két Mária nénijük volt, akiknek a gondoskodására, irányítására bízták őket. Az elsőt dr. Enyedi Róbertné született dr. Pünkösti Máriának hívták, a másodikat pedig Varga Istvánné született Papaperth Máriának. Az első hét évig, 1934-ig, foglalkozott velük, a második pedig 1935-től legalább 1943 karácsonyáig, ami a napló utolsó bejegyzésének a dátuma. Az első Mária nénit, egy több nyelven beszélő és oktató, agilis hölgyet nagyon tisztelték, a második Mária nénit, aki anyaként gondoskodott róluk, tanította, nevelte és gitárjátékával szórakoztatta, altatta őket, viszont nagyon szerették, és igyekeztek megfelelni az elvárásainak. Az ő későbbi sorsukról sajnos nem tudunk semmit. Az elsőről csak annyit, hogy súlyos betegség miatt vonult vissza a leányegylet vezetésétől és fiatalon elhalálozott. A másodikról annyit, hogy amíg a lányok között tevékenykedett, igyekezett összekapcsolni vallási, erkölcsi nevelésüket testi-lelki felüdülésüket szolgáló kirándulásokkal elsősorban az 1936-ban egy alapítvány által egyházi célokra ajándékozott magyarkúti telken, melyen még abban az évben az első Mária néni által egy meg nem valósult varrodára gyűjtött pénzből felépítettek egy kb. 100 nm-es, alapvető szolgáltatásokkal ellátott ketszoba konyhás épületet.

Azt követően minden nyáron július-augusztus hónapban ott tartott, mai szóval élve, csapatépítő tábor a leányegylet. Nem sokkal később el is nevezték a helyet Kozma Flóra Leányotthonnak. Ezt a kalandos sorsú épületet ma kibővítve, modernizálva Magyarkúti Fogadó és Erdei iskola néven működteti a Magyarországi Unitárius Egyházkerület.

A hajdani napló legszebb oldalait ez a mese-szép, erdélyi tájra emlékeztető kirándulóhely ihlet-

te. Itt is találkoztak más fiatal unitárius egyesületi tagokkal, a „jánoszsigmundos” cserkészekkel vagy a „brassaisámueles” ifjakkal ugyanúgy, mint a Misszióház rendezvényein. Egy ilyen 1938-as rendezvényről maradt fenn az a naplóba beragasztott újságkivágás, melynek szerzője az akkor 16 éves Nyíredy Szabolcs, aki cserkészvezetőként, újság-szerkesztőként élete végéig szolgálta gyülekezetét mindhárom budapesti templomban. Íme az ő hiteles beszámolója:

„A Perczelné Kozma Flóra Leányegylet április 2-án az Unitárius Misszióházban műsoros estet tartott. Leányaink bemutatkozása a nagyközönség előtt kellemes meglepetésül szolgált mindnyájunk számára, amit a szépszámú hallgatóság és hálás tapsai bizonyítottak leginkább. Az előadás egy napi rádióműsor keretében ötletes megoldást nyert. Az első részben a szokásos délelőtti rádióműsort hallottuk humoros feldolgozásban. Derzsi Lili mint bemondó déli hírszolgálat, Derzsi Anna és Berei Mária négykezese, valamint Simonyi Györgyi felolvasása és paródiája egyaránt őszinte tetszést váltott ki. Szünet után vidám est következett melyet, hála a technika haladásának és a távolbalátó felfedezésének, nemcsak hallottunk, de láthattunk is. Az egyesület „tánczenekarának” szereplése után két vidám egyfelvonásost láttunk. Szereplőik – Derzsi Lili, Mátka Lajos, Derzsi Ibi. Dömötör Eszter, Mátka Bözsi, Kaposi Eszter, Nyíredy Szabolcs és Berei Mária – sokszor megnevették a közönséget... Az egyik legszebb szám a Varga Istvánné vezetésével előadott gitár-négyes volt, mely szívet és lelket egyaránt gyönyörködtetett.”

A napló alapján még nagyon sok érdekes epizódot mesélhetnék a leányegylet életéből, de most elégedjünk meg ennyivel. Mint említettem, a napló teljes egészében megtalálható, hozzáférhető az internetes felületen, egyházköziségünk honlapján.

Záró rész

Mint hallhattuk, eredeti, többfunkciós rendeltetésének a Misszióház csak 1923 és 1952 között tudott megfelelni, mert ekkor az épületet államosították, csak a templomot, gyülekezeti termet, lelkészi irodát és két szolgálati lelkészlakást hagytak meg az egyház használatában, melyeket az elsőnek a Koháry (ma Nagy Ignác) utcában megépült központi Budapesti Unitárius Egyházköziséghez csatoltak. E helyzetben változás csak 2001-ben következett be, amikor Rázmány Csaba püspökünk kezdeménye-

zésére létrejött az önálló Bartók Béla Egyházközség, melynek irányítását, az ő 2009-ben bekövetkezett halála után, Léta Sándor lelkészünk vette át. A ferencvárosi Misszióház, mint olyan már csak, mint épület és mint történelmi emlékhely funkcionál, de így is megérdemli a figyelmet. Falai között olyan személyiségek, szervezetek tevékenykedtek, olyan események zajlottak, melyeknek jelentősége egyre nő az évek múlásával. Az az egyetemességre törekvő, a népek és felekezetek testvériségét hirdető, Jézus tanait tettekben megélni hívatott szellemiség, mely áthatotta elődjünk önzetlen, önfeláldozó munkálkodását, tovább él a mai szellemidézőkben is. 23 éves Bartók Béla Egyházközségünk igyekszik kapcsolódni a Misszióház eredeti komplex, tehát egyházi, egyháztársadalmi, karitatív, kulturális missziójához és vonzó helyszínné válni kerületünk

és egész Budapest lakosai számára. 2013 óta minden évben részt veszünk az Ars Sacra rendezvény-sorozatban, és ennek eseményeit második egyházközségi krónikánk lapjain is felidéztük. A szép kiállítású könyv, Pintér Nóra presbiterünk és rendezvényszervezőnk által készített almalekvárral egyetemben, megvásárolható gyülekezeti termünkben, ahova szeretettel várunk minden jelenlévőt egy kisterített asztal melletti, kötetlen beszélgetésre. Köszönjük szépen a figyelmet.

Chehadé-Boér Judit ■ PRESBITER

A teljes előadás videólinkje:
<https://youtu.be/lmvaErJx9Q8>
Fényképalbum: <https://photos.app.goo.gl/RVRsux2mDLxqoqWv7>

NEM XXXIII HAIKU

I.

Örülök... -AKÁR
eleshetek előtted,
gyengének láthatsz.
Örülök... -Még ha
kócosan ébrednek is,
TÖKÉLETESEN
SZÉTESETTEN tán,
bármennyire próbállak
elriasztani...
Te szilajul állsz
mellettem, mert tudod,
hogy ÉRTED vagyok,
mikor csapzottan
csalódottan, büdösen
szépNEKED VAGYOK!

XI.

Életeidből
felvillanó képeid
tekintetedben
lágyan hullámzó
tengerszem mélységéből
fel-fel villanón
megidéz újra
és újra minden tiszta
örök szerelmed

Pintér Nóra Antónia: Részlet a
„NEM XXXIII HAIKU” munkacímű
verseskötetből

Téli mese

A közeli erdő szélén lévő tisztáson, gyülekezni kezdtek a hópelyhek, melyek egyre sűrűbben hulltak. Hulltak, hulltak és voltak olyanok, amelyek elcsavarogtak, mert nem akartak se a tisztáson, se az erdőben maradni.

– Gyertek, szálljunk a falura, a házak, óvodák, iskolák udvarára, ott hamarabb észrevesznek a gyerekek.

Így is történt, egymást megelőzve, versenyezve szálltak, repültek, hogy minél hamarabb beborítsák az udvarokat, szép fehérbe öltöztessenek mindent.

A gyerekek már lemondtak az igazi télről, hiszen a vakáció elején minden szürke, kopott, fekete volt, szomorúan állapították meg a felnőttek is, hogy a vakáció nagyon unalmas lesz majd, hiszen gyerekeik nem fognak kimenni a szobából.

Ez látszott megváltozni, mert egész estétől reggelig, sűrű pelyhekben hullott az égi áldás.

A vakáció közepén járhattunk, így nagy meglepetésre ébredtek az utca gyerkőcei.

– Danika ! – szólt az édesanya, gyere nézz ki az ablakon. Csodát fogsz látni.

Dani meg se hallotta, magára húzta a paplant, befele fordult, megölelte Brumit a kis maciját, mely mindig az ágyában volt és aludt tovább.

Édesanyja gondolkodott, hogyan is tudná felköltetni lustálkodó kisfiát, aki okos mondásaival mindig felhívta magára a figyelmet az oviban.

Anyuka egyet gondolt, kiment az udvarra és egy tálba havat hozott be a lakásba, amiből egy ketőre egy kis, ügyes hóembert formált.

Főzés közben a sárgarépa végét lecsípve- orrot ragasztott a törpe hóembernek, borsszemek mosolyogtak rá szemet formálva, majd gomb is lett belőlük, narancs hajából kalapot formált és az egyik szobanövény elszáradni látszó ágacskája éppen jó lett seprűnek.

Mikor mindennel készen lett, a tálban hagyva, bement Danihoz, aki mozdulatlanul feküdt ágyában, holott már a reggel régen elmúlt.

– Hójember, hójember... énekelte anya, eszébe jutva kisfiától hallott egyik versike, melyet az oviban tanult és melyen sokan mosolyogtak, hiszen olyan aranyosan mondta.

Most már nagy, négyéves, most már ki tudja mondani a hóember szót.

Megismételte párszor, közelebb lépve Dani ágyához, hátha megfordul a hangra kislátja a kicsi hóembert és egyből kimegy az álmom a szeméből, no meg a lustaság is!

Nagyszerűen sikerült anya elgondolása, hiszen Dani nem csak, hogy megfordult, de meglepődve a kicsi hóemberen- egyből kiugrott az ágyból.

– Hahó, hahó, hó van odakinn? Ez hogy lehet Anya? Mondd, hogy lehet?

– Az este még semmi nem volt kinn, a csizmám is csupa sár volt, - pedig tudod Anya, hogy én nem szoktam a sárba menni.

Ügyes kislátja vagy, simogatta meg fejét az Édesanya és röviden elmesélte, hogy is lett ennyi hó reggelre.

Dani közben megcsodálva a kis hóembert, arra kérte anyukáját, vigye ki a lépcsőre, amíg felöltözik, reggelizik, mert különben szegény, itt a melegben szomorú lesz és bánatában elolvad.

Anya, örülve okos kislátjának, kitette a lépcső melletti padra a hóembert, majd a finom reggeli után

előkészítve a meleg, téli öltözetet, kiengedte Danit az udvarra.

Nem kellett kétszer mondani, Dani szaladt a szomszédba Petihez, hogy végre hó van, építsenek egy nagy hóembert.

Peti szülei is örültek, ha rosszcsont gyerekük okos dologgal foglalkozik, kimegy a levegőre és a kisgyermek legkézenfekvőbb téli elfoglaltságát élvezve, hóembert készít.

Igen ám, de tervükhöz sok-sok óra volt szükség.

Nem tudták, hogy fogjanak hozzá. Dani a kesztyűjét a zsebében tartva, csak akkor vette ki, mikor már vörösek voltak ujjai és megfagytak a hideg hótól. Gyűjtögették a havat, de nem sokra mentek. Még nagyon nagy mennyiségre lett volna szükségük.

Ekkor jött Peti nagytatája, aki imádta a gyerekeket és el is magyarázta, hogyan kell okosan gyűjteni a havat. Megmutatta, ha jól tapad a hó, akkor lehet gurítani a kis hógolyót és egyre görgetve, nagyobb és nagyobb lesz.

Így is történt, hamar elkészült az igazi, nagy hóember, mindenki öröme.

Spáda Ildikó

ESEMÉNYEK EGYHÁZKÖZÖSSÉGEINK ÉLETÉBŐL

1). KOCSORDI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG

Tartalmas, tevékenységekkel teli időszakot tudhat maga mögött egyházunk.

Szeptember 21-én szombaton gyülekezeti napot tartottunk, mely igen nagy sikernek örvendett. A gyönyörű időjárás kedvezett a szabadtéri eseménynek a templomkertben, Nőszövetségünk valamint Zséder Géza testvérünk finomabbnál finomabb falatokkal kedveskedett a résztvevőknek.

Megtisztelt jelenlétével Bakos Róbert polgármester úr is.

Őszi Hálaadás ünnepén megszépült templomunk, a föld gazdag terméseiből hoztak híveink tele kosarakat az úrvacsorai istentiszteletra, ezzel is kifejezve köszönetünket Istennek bőséges áldásaiért.

Október 19-én szombaton a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetsége tartotta éves közgyűlését templomunkban. A nagy számban megjelent asszonyoknak Dimény Csilla Júlia UNOSZ elnöknő üdvözlését tolmácsolták Lukács Mária Székelyudvarhelyről és Molnos Éva Korondról, választmányi tagok. A megnyitó áhítatot követően Dr. Ajtay-Horváth Magda nyíregyházi leányegyházközségünk gondnokasszonya tartott érdekes előadást „Lámpás és világosság magyar és angol irodalmi vonatkozásai” címmel. A Szatmári Alapfokú Művészeti iskola tanárai adtak koncertet, mely a dallamok szárnyán emelte fel szívünket. MUNOSZ Közgyűlésünk szeretettel vendégséggel záródott.

Ökumenikus istentisztelet keretében emlékeztünk meg október 23-án az 1956-os forradalom hőseiről. Szószéki szolgálatot NT. Szalay Kont református esperes végezte, igei köszöntőt Bartha Mária-Zsuzsánna helyi lelkész mondott, kántorizált Seregi Bence.

November 1-én kegyeletünket róttuk le a kocsordi temetőben unitárius testvéreink sírjainál, Csanálosi Károlyné gondnokasszonnyal és Harsányi Imréné keblitanácsosunkkal.

Az adventi készülődés idején Hímzés szakkörfoglalkozásokon veszünk részt, kézimunkákkal díszítve környezetünket.

Áldott karácsonyt!

**Bartha Mária-Zsuzsánna ■
KOCSDORDI UNITÁRIUS LELKÉSZ**

2). ÉSZAK-DUNÁNTÚLI UNITÁRIUS SZÓRVÁNYEGYHÁZKÖZSÉG (GYŐR)

Szórványegyházközségünk egy újabb egyházközségi helyszínnel bővült, ezúttal **október 6-án Sopronban az Erdélyi Házban** őszi hálaadás alkalmával úrvacsorával egybekötött ünnepi istentiszteletet tartottunk.

Október hónap folyamán a lelkészi lakás udvarán található melléképület tetőzetének teljes felújítására került sor. Köszönet illesse Szilágyi János gondnok urat, aki a munkálatokat vezette és az egyházközségi tagok áldozatos munkáját, akik több napon keresztül dolgoztak. Köszönjük szépen, ez úton is a Magyarországi Egyházkerületnek, aki anyagilag is hozzájárult és támogatta a munkálatok megvalósulását.

Köszönet illesse Biró Zoltán presbiterünket, aki a lelkészi lakás bejárati kapuját felújította, kifaragta az új zsindelet. Tavasszal folytatjuk a munkálatokat.

Köszönet mindenkinek, aki hozzájárult, hogy az egyházközség látható falai épülni tudjanak.

Bakó-Nagy Zsuzsanna ■ LELKÉSZ GYŐR

**3) ARS SACRA PROGRAMSOROZAT A BARTÓK BÉLA
UNITÁRIUS TEMPLOMBAN
– 2024 SZEPTEMBER 14-22. KÖZÖTT**

Mottó: „Az igazság békét terem” (Ézsaiás 32,17)

A Bartók Béla Unitárius Egyházközség 2013-ban csatlakozott az ARS SACRA programsorozathoz. Az idén 12. alkalommal tártuk ki a templomajtót, hogy otthont adjunk egy hétre a különböző művészeti ágaknak, művészeknek az amatőrtől a professzionálisig, hallgatóságnak felekezettől függetlenül. A gazdag programkínálatot 2024. szeptember 14-én Szabó Kornélia operaénekes nyitotta „Válogatás az unitárius énekeskönyvből” egyházzenei koncertjével. Orgonán Léta Jolán énekvezérünk kíséerte.

Videó:

<https://youtu.be/LQ7YHVUImMA>

2024. szeptember 15-én „Kortárs alkotói fotópályázat” díjátadóval egybekötött fotókiállítás megnyitójára került sor. Ez alkalommal 17 pályázó 51 fotója került kiállításra. A tárlat novemberig tekinthető meg templomunkban.

2024. szeptember 20-án „Erdély- Magyar kulturális híd” címmel Pataki János vetítéssel és könyvbe-mutatóval egybekötött színes előadást tartott a „Történelmi Magyarország” kulturális értékpalejtájáról.

Szerdán, szeptember 18-án a Misszióház 100 éves fennállásának alkalmából, diavetítéses előadáson ismerhettük meg a ház aranykorának (1923-1953) történetét. Chehadé Judit, Zomboriné dr. Pap Zsófia és Orbán Emese előadása az alábbi videón tekinthető meg:

<https://youtu.be/lmvaErJx9Q8>

Az ARS SACRA programsorozat zárásaként, szeptember 22-én „BARTÓK Emlékhangverseny”-t tartottunk, Bartók Béla (1881-1945) halálának 79. évfordulója alkalmából. Előadók: Szabó Lilla Nóra gondokkaművész és Tóth Lázár hegedűművész.

Léta Sándor ■ LELKÉSZ

20 éves az Észak-magyarországi Unitárius Szórványegyházközség

2004-ben őszi hálaadás ünnepén volt az első istentisztelet az önállósult Észak-magyarországi Unitárius Szórványegyházközségben. A gondviselő Istennek legyen hála, hogy az elmúlt években megtartott és segített bennünket!

Fiatalkorunk az elmúlt években szépen gyarapodott, növekedett formálódott, kis szerény lélekszámmal ugyan, de összetartó közösségé nőtte ki magát, erős unitárius önazonosságtudattal rendelkezik. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy híveink mintegy 100 km-es körzetből, nagy távolságokról is rendszeresen eljárnak istentiszteleteinkre és szertartásainkra, például Egerszalókról, Gyöngyösről, Noszvajról, Sárospatakról, Tiszaújvárosból. A rendes tagság mellett mindig öröm pártoló tagok hűségese jelenléte, rendszeresen részt vesznek istentiszteleteinken és rendezvényeinken. Unitárius családtagjaikkal nyitottságot mutatnak hitelveink és szertartásaink iránt, ugyanakkor jelentős részben hozzájárulnak a perselyes adakozáshoz is.

Gyülekezetünk területileg a Borsod-Abaúj-Zemplén és a Heves vármegye területén élő unitáriusokat tömöríti, a népszámlálási adatok alapján mintegy 200 unitárius él e két megyében. Sajnos az aktív tagságszám nem tükrözi a népszámlálási adatokat, jelenleg a magukat unitáriusnak valló hívek

töredékének van élő kapcsolata a gyülekezettel, a rejtőzködők felkutatása minden próbálkozásunk mellett nehézségbe ütközik. Természetesen ennek ellenére mi tovább folytatjuk a keresést és nem adjuk fel a reményt, hogy a szórványgyülekezetünk vonzáskörzetében élőket bevonjuk gyülekezetünk életébe.

Istentiszteleteinket hosszú évtizedek óta a belvárosi evangélikus egyházközség imatermében tartjuk, ezúton is megköszönjük evangélikus testvéreinknek, hogy befogadtak és otthont adtak nekünk.

Az elmúlt húsz évben a gyülekezeti élet sok örömteli alkalmat adott tagjainak megtapasztalva az Istenre találás egyéni és közösségi élményét, megélve a jézusi tanítás igazságát az Isten és az egymás iránti szeretetben. Ez enyhíti azon veszteségek fájdalmát, amikor e kerek évfordulón visszaemlékezünk Isten örökkévaló szeretetébe költözött Elek Hubára, az önálló gyülekezet első gondnokára, valamint az elmúlt években elhunyt, egykor aktív testvéreinkre, immár csak néhai presbitereinkre.

Gyülekezetünket nem a nagy létszám, de sokkal inkább a lelkes együttműködés, a tiszta lelkű egymáshoz közeledés szándéka, s így igen meghitt, áldott hangulat jellemzi, és arra biztat, hogy Istenbe vetett reménységgel tekintsünk a jövő építése felé.

Püspöki helynöki jelentés a

**2023. szeptember 7. –
2024. szeptember 13.
között időszakról**

a Magyar Unitárius Egyház Főtanácsa számára

Helyszín: Küküllődombói Unitárius Egyházközség. Időpont: 2024. október 4.

Mert a teremtett világ sóvárogva várja Isten fiainak megjelenését. (Róma 8,12)

Főtisztelendő Főtanács! Kedves Testvéreim!

Mindnyájan valljuk, hogy a gondviselő Isten a világ történelmének ura. Mindnyájan Isten kezébe helyezzük életünk és az emberi türelmetlenség látzatvilágában, amikor mindenki az azonnali eredményeket sürgeti, mi az örökkévaló Istenben találjuk meg hitünk bizonyosságát. Ezért adunk hálát a gondviselő Istennek minden visszatekintéskor, a megtartásért, az erőért, a megmaradásért, hogy növekedhessünk hitben és szeretetben, hogy gyorsodjunk vallásos élményekben és anyagi tehetségekben is. Ez úton is meg szeretném köszönni Egyházkerületünk vezetőségének és tagjainak a közösen elvégzett munkát, de mindenekfelett köszönjük meg együtt Istennek, hogy megtartott bennünket és lehetőséget adott a munkára, amely nemcsak külsőségekben, hanem belső lelki kapcsolatainkban is megerősítettek.

1. Az Egyházkerület képvisellete a Magyar Unitárius Egyházban

Az Egyházkerület vezetői folyamatos kapcsolatot tartanak fent a Főhatósági Hivatalokkal, tagként részt vesznek a Magyar Unitárius Egyház Elnökségének és Egyházi Képviselő Tanácsának ülésein. A Főhatósági Hivaltól kapott, az egyházkerületre is vonatkozó határozatokat továbbítjuk az egyházkerületi testületek felé. Az egyházi elnökségi ülések azon napirendi pontjai, amelyek az erdélyi egyházrész gazdasági vagy egyházi életéhez kapcsolódnak az egyházkerület vezetői kizárólag tanácskozási

joggal vesznek részt, a szavazásban nem. Tagokként azonban lehetőségünk van javaslatot tenni a napirendi pontokra és lehetőségünk van meglátásaink és javaslataink elmondására.

Püspöki helynökként tagja vagyok a Püspöki Szék munkálatainak. A testületet az egyházvezetés lelkesíti tagjai alkotják, a testület ülésein elsősorban az egyház hitéletével kapcsolatos kérdések kerülnek előtérbe.

2. Részvétel az egyházkerületi szintű hatóságok munkájában

– Az Egyházkerület Elnöksége az említett időszakban tizenkétszer ülésezett, főként az operatív ügyekben hozott döntéseket. A fontosabb ügyekről röviden:

– Az egyházi ingatlanokkal kapcsolatos folyó ügyek, felújítások, bérbeadások, bérlőkkel kapcsolatos ügyek.

– Az iskolai hittanórák beosztása és a hitoktatók javadalmazása.

– Könyvkiadással kapcsolatos ügyek.

– Iskolafenntartással kapcsolatos megkeresés.

– Konferenciaszervezéssel kapcsolatos ügyek.

– Megállapodás a Gondviselés Segélyszervezettel való együttműködésről.

– A pestszentlőrinci és a füzesgyarmati egyházközségek szolgálati lakáshelyzetének megoldása.

– Személyi változások az egyházkerületben

– Püspöki helynöki vizsgálószékek 2024-ben.

– Egyházkerületi kiadványok 2024-ben.

– Szabó Csengele hódmezővásárhelyi lelkész helyettesítésével kapcsolatos teendők.

– A debreceni ingatlanban levő bérlőkkel kapcsolatos jogi eljárás lehetőségei.

– Év végi bérkiegészítések lehetősége.

– Unitárius egyházi műsorok a médiában.

- Egyházi és egyházkerületi eseménynaptár
- Egyházi ingatlanok bérleti szerződésai, bérleti díjak és költségek az infláció tükrében.
- Pestszentlőrinci lelkészi lakás építésének lehetőségei és költségei
- A Duna-Tisza Menti Unitárius Egyesület helyzetével kapcsolatos anomáliák
- Egyházi alkalmazottak bérfejlesztése
- Az Unitárius Élet folyóirat szerkesztésével kapcsolatos ügyek
- Az Egyházkerület 2024-es zárszámadása.
- A pestszentlőrinci lelkészi lakás építésének lehetőségei és költségei.
- Egyházi alkalmazottak bérfejlesztése (garantált bérminimum emelkedés).
- A Szervét Mihály Egyházi Kulturális központ berendezése és felszerelése.
- Dr. Szent-Iványi Ilona lelkész nyugdíjazásával kapcsolatos teendők.
- Szervét Mihály díj 2024.
- Egyházközségi beadványok megtárgyalása.
- A magyarkúti kultúracsűr építésének megkezdése.
- Az új pestszentlőrinci lelkész lakhatásának megoldása.
- Intézményháló alapítói jogainak átvétele.
- Krizbai Béla lelkészi jogosultságának visszaállításának kérése.
- Pestszentlőrinci parókia építési folyamatának helyzetértékelése.
- Tájékoztatás a Gondviselés Segélyszervezet Egyesülettel való együttműködés fejleményeiről.
- Tájékoztatás a szentendrei skanzenben 2024. szeptember 7-i tervezett egyházi részvételről
- MUNOSZ – ICUUW konferencia Kolozsvár.
- Intézményrendszer alapítói jogainak átvételével kapcsolatos együttműködési megállapodás kérései.
- A soron következő Egyházkerületi Képviselő Tanács tárgysorozatának összeállítása és elfogadása
- Az Egyházkerületi Képviselő Tanács az adott időszakban 4 ülésezett. A következő fontosabb ügyek kerültek megbeszélésre:
 - Tájékoztatás személyi változásokról
 - Az Unitárius Élet folyóirat helyzetének megoldása.
 - Beszámolók az egyházkerületben megvalósult rendezvényekről.
 - Beszámoló a felújítási pályázat lezárásáról.
 - Beszámoló a Szervét Mihály Egyházi Kulturá-

- lis Központ kialakításáról és a műszaki eszközök valamint bútorok beszerzéséről.
- Dr. Szent-Iványi Ilona lelkész nyugdíjazásával kapcsolatos teendők.
- Az Egyházkerület 2024-es zárszámadása.
- Beszámoló az iskolai hitoktatás aktuális helyzetéről
- Az Unitárius Alapítvány kuratóriumi tagjaink megválasztása.
- A Duna-Tisza Menti Unitárius Egyesülettel kapcsolatos kérdések.
- Javaslat a Szervét Mihály díj 2024. évi díjazottjáról.
- Határozathozatal a tiszteletbeli címekről.
- Az egyházkerület egyházközségeinek szolgálati területi beosztása az SzMSz 4. §-ának tükrében.
- Egyházi ingatlanokkal kapcsolatos kérdések.
- Tájékoztatás a Budapest, Garibaldi utcai, V. kerületi önkormányzat által az egyháznak ki-utalt, majd Rázmány Csaba püspök és felesége által használt szolgálati lakás helyzetéről.
- Tájékoztató a magyarkúti ún. kultúracsűr program megvalósításának aktuális helyzetéről.
- Tájékoztató a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség parókiaépítésével kapcsolatos fejleményekről.
- Tájékoztató az EU forrásból (TOP-1.2.1-15 kódszámú „Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés” című) Kocsordon megvalósított közösségi ház projekt lezárásáról.
- A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete 2024. évi rendes Közgyűlés-ének előkészítése, a helyszín és a napirend meghatározása.
- Az Egyházkerület 2024. évi rendes Közgyűlése 2024. május 25-én került megtartása Budapesten a Szervét Mihály Egyházi Kulturális Központban. A közgyűlésen a következő napi-rendek kerültek megtárgyalásra:
 - Az egyházkerületi elnökségi tagok, egyházkerületi intézmények, valamint egyháztársadalmi szervezetek jelentései.
 - Beszámoló az Unitárius Élet egyházi folyóirat és a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete közösségi média fórumainak helyzetéről.
 - Tájékoztatás a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete gazdálkodásának az EKKT által elfogadott 2023. évi zárszámadásáról.
 - Tájékoztató a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség lelkészi szolgálati lakás építésének aktuális helyzetéről.

- Tájékoztató a magyarkúti ún. kultúrcsűr program megvalósításának aktuális helyzetéről.
- Tájékoztató Duna-Tisamenti Unitárius Egyházzal kapcsolatos kérdésekről.
- Tájékoztató a Budapest, V. kerület, Garibaldi utca 5. sz. alatt található a kerületi önkormányzat által az egyháznak kiutalt, majd Rázmány Csaba és felesége által használt szolgálati lakás helyzetéről.
- Határozathozatal a 2024. évi Szervét Mihálydíj odaítéléséről (az EKKT ajánlás figyelembevételével), illetve a díj átadása
- Határozathozatal ún. tiszteletbeli címekre tett javaslatokról, EKKT ajánlással.
- Az Egyházkerület lelkészei október 27-én tartották meg a IV. évnegyedi lelkészi értekezletet. A lelkészi értekezleten Darkó Attila a Magyarországon bejegyzett Gondviselés Segély-szervezet elnöke osztotta meg elképzeléseit az egyházközségekkel való együttműködés lehetőségeiről és vázolta fel a közeljövőre tervezett közös feladatokat. Megbeszéljük a 2024-es eseménynaptárt, valamint a közös rendezvényeken való részvétel lehetőségeit.
- 2024. március 1-jén tartotta a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete az I. évnegyedi lelkészi értekezletét. Az értekezletet Pap László debreceni unitárius lelkész áhítata nyitotta meg, majd Török Karola könyvtáros ismertette a Dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény digitális tartalmait. A rendezvény meghívott vendége Fabiny Tamás evangélikus püspök volt, aki Egyházi kommunikáció és média címmel tartott előadást. A lelkészi értekezlet közös ebéddel zárult.
- 2024 júniusában megkeresés történt egyházkerületünk felé, hogy egy összetett oktatási és szociális intézményekkel rendelkező intézményrendszer fogadjunk be egyházunk égisze alá és a jövőben egyházi fenntartású intézményekként a jelenlegi működtetőikkel közösen működtessük.

Az említett ügyben szakemberek bevonásával nagyon sok megbeszélést folytattunk, körvonalaztuk az együttműködési lehetőségeket, megbeszélést folytattunk a lelkészi karral, információkat küldtünk ki a közgyűlési tagoknak. A kérdéskörrel kapcsolatos döntéssel először az Egyházkerületi Képviselő Tanács foglalkozni a soron következő ülésén (szeptember 18-án) és alakítja ki álláspontját a kérdésben, majd a végső döntést várhatóan az Egyházkerületi Közgyűlés fogja meghozni szeptember 24-én.

3. Részvétel az egyházközségek munkájában

Az egyházkerületben jelenleg 10 okleveles lelkész végez szolgálatot, 11 egyházközségben, jelenleg két egyházközségben nincs állandó lelkész Füzesgyarmaton és a Duna-Tisza közti egyházközségben, ezekben az egyházközségekben beszolgáló lelkészek végzik az egyházi feladatokat. A jelentést felölő időszakban Bakó-Nagy Zsuzsa és Szabó Csengele lelkészek 6-6 hónap gyermeknevelési szabadságon voltak, helyettesítésüket megoldottuk, a jelentés írásának időpontjában már mindketten felvették a szolgálatot.

Az adott időszakban az egyházkerületben a következő személyi változások történtek: 2023. október 1-től Bartha-Pál Aba lelkész meghívás útján kinevezést nyert a Budapesti Egyházközség másodlelkészi állásába, 2024. június 17-én Dr. Szent-Iványi Ilona pestszentlőrinci lelkész nyugalomba vonult, 2024. szeptember 1-től meghívás útján Krizbai Béla lelkész kinevezést nyert a pestszentlőrinci lelkészi állásba.

Dr. Szent-Iványi Ilona lelkész nyugdíjasként tovább dolgozik az egyházkerületi hivatalban oktatási és igazgatási tanácsosként, ugyanakkor továbbra is részt vállal az iskolai vallásórák megtartásában és az esetleges helyettesítési feladatok ellátásában.

Az két évente esedékes egyházkerületi vizsgálószékeket megtartottuk, az ellenőrzések folyamán igyekeztünk a felmerülő kérdésekre válaszolni, a felmerülő hiányosságokra megoldást találni. Fontos, hogy a közeljövőben egységesítsük néhány munkamódszert minden egyház-községben, az iktatás, az adminisztráció, stb. területén.

Az egyházkerület lelkészeivel folyamatos a kapcsolattartás, mindenben próbálom segíteni a lelkészek és az egyházi hivatalok munkáját.

A pestszentlőrinci egyházközség parókiaépítési folyamata elkezdődött, a parókia tervei elkészültek, a kivitelezésre három cég nyújtott be ajánlatot, az ajánlatok elemzése folyamatban van, várjuk a hatósági építési engedély kibocsátását.

4. Az egyházkerület által szervezett rendezvények, jelentősebb programok rövid össze-foglalása

- 2023. szeptember 9-én a szentendrei Skanzen szervezésében került sor a Nyitott Templomok Napja programsorozatra. Az istentiszteletet a skanzeni unitárius templomban tartottuk, melyet templomtúra követett. A vidéki és a budapesti unitárius egy-

házközségekből mintegy 80 személy vett részt a rendezvényen.

– 2023. szeptember 17-én a Bartók Béla Unitárius Egyházközség templomában ünnepeltük a budapesti Misszióház megvásárlásának 100 éves évfordulóját. Püspöki helynök ünnepi szolgálata után a történeti ismertetőt Béres-Muszka Ibolya gyűjteményi vezető tartotta. A Misszióházzal kapcsolatos levéltári anyagokat Török Karola könyvtáros segítségével digitalizáltuk és egy részletes kiállítást rendeztünk be a templomban a Misszióház történetéről.

– 2023. szeptember 22-én, Akik előttünk jártak címen konferenciát rendeztünk az újonnan megnyitott Szervét Mihály Egyházi Kulturális Központban, neves előadók részvételével.

– November 24-én könyvbemutatót tartottunk a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének Szervét Mihály Egyházi Kulturális Központjában. Egyházunk Kolozsvári

Gyűjtőlevéltárának a vezetője, Molnár Lehel bő húsz éves kutatómunkáját magába foglaló kötetét Molnár Dávid, a Szegedi Tudományegyetem Magyar Irodalmi Tanszékének adjunktusa mutatta be. Molnár Lehel könyve Az unitárius püspöki vizitáció rendszere a korai újkorban címmel jelent meg 2023 tavaszán. A kötet kolozsvári bemutatóját követően, Magyarországon először itt a Szervét Mihály Egyházi Kulturális Központ került ismertetésre és méltatásra.

– A Gondviselés Segélyszervezet magyarországi tagozata az egyházkerület támogatásával 2024. április 20-án rendezte meg első jótékonyági koncertestjét a budapesti Szervét Mihály Egyházi Kulturális Központban.

– A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete, a Budapesti Unitárius Egyházközség és az Orczy Kultúrkert Egyesület közös szervezésében került sor 2024. május 23-án a Ferencz József és a második unitárius aranykor című ismeretterjesztő dokumentumfilm egyházi bemutatójára. A filmvetítést követő közönségtalálkozó keretében Ferencz József püspök munkásságáról Dr. Czire Szabolcs lelkész, teológiai tanár, a film szereplője és Elekes Botond, a film társrendezője és szerkesztő-szakértője beszélgetett.

– Szeptember 7-én a szentendrei Skanzen szervezésében került sor a Nyitott Templomok Hét-vége programsorozatra, melyre ismét Egyházkerületünket kérték fel, hogy vegyen részt programban. A skanzeni unitárius templomban szeptember 7-én, szombaton, 11 órától isten-tiszteletre, majd azt kö-

vetően kulturális műsorra került sor. A szószéki szolgálatot dr. Czire Szabolcs budapesti unitárius lelkész, a kántori szolgálatot Bartha-Pál Aba lelkész végezte. Az istentisztelet után zenei programra kerül sor, Vida Bernadett (szoprán) előadóművész unitárius énekeket adott elő, melyet orgonán kísért. A Budapesti Unitárius Egyházközség a programhoz kapcsolódóan gyülekezeti napot szervezett a Skanzenben.

5. Az egyházkerület képviselőjének rövid összefoglalása

Az elmúlt hónapokban a teljesség igénye nélkül, kronológiai sorrendben a következő üléseken és eseményeken képviseltem az egyházkerületet:

2023. szeptember 7. – december 31.

– Szeptember 7-én részt vettem a Magyar Unitárius Egyház elnökségének távközléses ülésén.

– Szeptember 8-án, Budapesten közös megbeszélést tartottunk a budapesti iskolákban unitárius hittant tanító hitoktatókkal.

– Szeptember 9-én szolgálatot végeztem és részt vettem a szentendrei Skanzenben tartott Nyitott Templomok rendezvényen

– Szeptember 10-én részt vettem a pestszent-lőrinci unitárius templomban Szász János unitárius lelkész születésének 100 évfordulója alkalmából rendezett emlék-istentiszteleten.

– Szeptember 11-én az Egyházkerület elnökségi ülésén vettem részt.

– Szeptember 15-én részt vettem Kolozsváron a Magyar Unitárius Egyház Egyházi Képviselő Tanácsának ülésén, majd azt követően a Főhatósági Jelölőbizottság ülésén

– Szeptember 17-én szolgálatot végeztem a Bartók Béla Unitárius Egyházközségben, a Misszióház épülete megvásárlásának 100 éves évfordulója alkalmából.

– Szeptember 22-én az újonnan kialakított Szervét Mihály Kulturális Központban megtartottuk az első konferenciát „Akik előttünk jártak” címen, neves előadók részvételével.

– Szeptember 29-én részt vettem az Egyházi Főtanács ülésén, Baróton.

– Október 3-án részt vettem az Egyházkerület elnökségi ülésén.

– Október 17-én Elekes Botond főgondnokkal közösen bemutattuk a BGA munkatársainak a Nagy Ignác utcai templomos ingatlanunkban létrehozott

Szervét Mihály Kulturális Központot valamint a felújított ingatlanrészeket.

– Október 18-án részt vettem Sólyom László volt köztársasági elnök temetési szertartásán.

– Október 19-én részt vettem az Egyházkerület elnökségének ülésén.

– Október 20-án részt vettem a Püspöki Szék munkálatain.

– Október 27-én részt vettem a Budapesten tartott lelkeszi értekezleten.

– November 4-én Püspök Úrral közösen részt vettünk az 56-os Hallhatatlanok Napja megemlékezésén, Budapesten.

– November 5-én a Füzesgyarmati Unitárius Templom felszentelésének 120 éves évfordulója alkalmából tartott ünnepségen végeztünk szolgálatot a Püspök Úrral közösen.

– November 7–8-án részt vettem az Egyetemes Lelkeszi Értekezleten Székelykeresztúron.

– November 10-én az Egyházkerületi Képviselő Tanács ülésén vettem részt.

– November 16-án a Győri Unitárius Egyházközségbe látogattam.

– November 20-án részt vettem a Püspöki Szék ülésén.

– November 25-én Budapesten, a Gondviselés Segélyszervezet karácsonyi gyűjtésében vettem részt.

– November 27-én a Magyar Unitárius Egyház elnökségének távközlési ülésén vettem részt.

– November 28-án az Egyházkerület elnökségi ülésén vettem részt.

– December 5-én részt vettem a Biblia Társulat alapítói közgyűlésén.

– December 6-án a XXI. Század Intézet meghívására részt vettem a Petőfi-díj átadásának ünnepségén.

– December 13-án részt vettem a Püspöki Szék munkálatain.

– December 21-én Novák Katalin köztársasági elnök meghívására, a magyarországi egyházfőkkel adventi ebéden vettem részt a Sándor-palotában.

2024. január 1. – szeptember 13.

– Január 12-én részt vettem a MUE elnökségi ülésén Kolozsvárott.

– Január 13-án, a vallásszabadság ünnepén, részt vettem az egyházunk által szervezett ünnepségen.

– Január 16-án megbeszélést folytattam Balog Zoltán református püspök úrral.

– Január 22-én részt vettem az egyházkerület elnökségének ülésén.

– Január 28-án Erdő Péter bíboros úr meghívására részt vettem és szolgálatot végeztem a Keresztény-Zsidó imaórán.

– Január 31-én részt vettem a Püspöki Szék megbeszélésén.

– Február 5-én részt vettem a MUE elnökségének megbeszélésén.

– Február 15-én a MUE elnökségének ülésén vettem részt.

– Március 1-én egyházkerületi lelkeszi értekezletet tartottunk.

– Március 4-én részt vettem az egyházkerület elnökségi ülésén.

– Március 7-én részt vettem a Magyar Egyházak Ökumenikus Tanácsa által rendezett konferencián

– Március 10-én részt vettem Sulyok Tamás köztársasági elnök hivatalba lépésének tiszteletére rendezett ünnepségen.

– Március 13-án részt vettem a Püspöki Szék munkálatain.

– Március 14-én részt vettem a Kossuth- és Széchenyi-díjak átadási ünnepségén az Országházban.

– Március 18-án részt vettem a Püspöki Szék munkálatain.

– Március 18-án egyházkerületi elnökségi ülést tartottunk.

– Március 21-én részt vettem a jogszabály módosítási munkacsoport ülésén Székely-keresztúron.

– Március 22-én részt vettem az Egyházi Képviselő Tanács ülésén Székelykeresztúron.

– Március 25-én részt vettem a Püspök úrral és az esperesekkel tartott közös megbeszélésén.

– Április 8-án a Püspöki szék soron következő ülésén vettem részt.

– Április 11-én az Egyházkerületi Képviselő Tanács ülésén vettem részt.

– Április 13-án egyházkerületi vizitációt tartottunk a Füzesgyarmati Unitárius Egyházközségben.

– Április 15-én részt vettem a Püspöki Szék munkálatain.

– Április 16-án részt vettem a Magyar Unitárius Egyház elnökségének ülésén.

– Április 20-án részt vettem a Gondviselés Segélyszervezet adománygyűjtő jótékonyági estjén.

– Április 22-én részt vettem a Püspök úrral és az esperesekkel tartott közös megbeszélésén.

– Május 11-én egyházkerületi vizsgálószéket tartottunk az Észak-dunántúli Unitárius Egyházközségben.

– Május 22-én részt vettem az egyházkerületi tulajdonban levő Heltai Kft. taggyűlésén.

– Május 25-én részt vettem az egyházkerület éves rendes Közgyűlésén.

– Május 28-án részt vettem a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet éves rendes közgyűlésén. A közgyűlésen újraválasztottuk dr. Szent-Iványi Ilona lelkészt a Segélyszervezet Felügyelő Bizottságának elnöki tisztségébe.

– Május 29-én részt vettem a Magyar Unitárius Egyház elnökségének ülésén.

– Június 5-6 között részt vettem a Püspöki Szék kihelyezett ülésén Dicsőszentmártonban. Ez úton is szeretettel megköszönöm Szentgyörgyi Sándor esperes úr szíves vendéglátását.

– Június 6-án részt vettem a Jogszabály módosító bizottság ülésén.

– Június 7-én részt vettem az Egyházi Képviselő Tanács ülésén Kolozsvárott.

– Június 15-én részt vettem és szolgálatot végeztem Dr. Szent-Iványi Ilona pestszentlőrinci lelkész nyugalomba vonulásának tiszteletére tartott kibúcsúzó istentiszteleten.

– Június 17-én részt vettem a Pestszentlőrinci Egyházközség átadás-átvételi munkafolyamatában.

– Június 18-án – Sulyok Tamás köztársasági elnök úr meghívására – részt vettem a Corvin-lánc átadó ünnepségén a Sándor-palotában.

– Június 26-án részt vettem a Magyar Unitárius Egyház elnökségének távközléses ülésén.

– Július 8-án részt vettem a Püspöki Szék ülésén.

– Július 10-én az Egyházkerület elnökségi ülésén vettem részt.

– Július 12-én részt vettem és bibliaórát tartottam a Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség által rendezett gyermektáborban és közösen meglátogattuk a helyi testvérfelekezet templomát és múzeumát.

– Július 15-én részt vettem az Egyházkerület elnökségi ülésén.

– Július 17-én egyházkerületi elnökségi megbeszélést tartottunk egy oktatási és szociális intézményeket magában foglaló intézményháló lehetséges egyházkerületi alapításba vételéről.

– Július 18-án Elekes Botond főgondnokkal közösen formális megbeszélésen vettünk részt Nyíregyházán az említett intézményháló képviselőivel, a lehetséges alapításba vétel egyházi szabályrendszeréről és az esetleges együttműködési megállapodás egyházi követelményrend-szeréről.

– Július 23-án Elekes Botond főgondnokkal az

oktatási- és szociális ügyekért felelős államtitkárokkal folytattunk megbeszélést.

– Július 24-én részt vettem az egyházkerület elnökségi ülésén.

– Július 25-én a pestszentlőrinci paróka építési ügyében találkoztam a parókia tervezőjével valamint jelen voltam az építési engedélyt megelőző szakhatósági bejáráson.

– Augusztus 9-én az egyházkerületi elnökségi ülésen vettem részt.

– Augusztus 14-én a lehetséges intézményátvételtől tárgyalunk az intézményháló működtető intézmény képviselőivel.

– Szeptember 3-án csütörtökön részt vettem a Jogszabály módosító bizottság ülésén.

– Szeptember 3-án az egyházkerületi elnökségi ülésen vettem részt.

– Szeptember 7-én részt vettem a Skanzenben tartott Nyitott Templomok Napján tartott istentiszteleten az unitárius templomban és az azt követő kulturális programon.

– Szeptember 8-án a Bartók Béla Egyházközségben végeztem szolgálatot, majd azt követően részt vettem a pestszentlőrinci gyülekezetben Krizbai Béla lelkész beköszönő istentiszteletén melyet rövid szeretetvendégség követett.

– Szeptember 9-én a lehetséges intézményátvétellel kapcsolatos egyházkerületi feladatokról folytattunk megbeszélést.

– Szeptember 10-én a pestszentlőrinci gyülekezet képviselőivel közösen számba vettük a gyülekezet parókiaépítésére beérkezett árajánlatokat, majd ezt követően a parókia tervezőjével folytattam megbeszélést.

– Szeptember 11-én lelkészi megbeszélést tartottunk a lehetséges intézményátvétellel kapcsolatos kérdésekről.

– Szeptember 13-án részt vettem a Jogszabály módosító bizottság ülésén.

Köszönöm főgondnok vezetőtársamnak, munkatársaimnak, lelkésztársaimnak, az egyházközségek vezetőségének és híveinknek a közös munkánkban nyújtott segítséget!

Tisztelettel kérem a Főtanács tagjait jelentésem elfogadására.

Miskolc, 2024. szeptember 17.

Atyafiságos tisztelettel:

Kriza János ■ PÜSPÖKI HELYNÖK

Főgondnoki jelentés

Beszámoló a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete Közgyűlése számára (Küküllődombó, 2024. október 4-5.)

Kedves testvéreim!

A Főtanács részére írt beszámolóom gerincét ebben az évben is az egyházkerület Közgyűlése számára írt, 2024. május 25. keltezésű alább olvasható beszámolóom. Abban igyekeztem összefoglalni az elmúlt időszak legfontosabb történéseit stb.

A Közgyűlés óta eltelt időszak lényegi ismérveit az alábbiakban foglalom össze.

2024. júniusban **Verőce-Magyarkúton** az egyház tulajdonában levő telken elkezdtük az **ún. kultúrcsűr projektünk** kivitelezését, ami egy közösségi ház felépítését jelenti.

A „csűr” közepén, a virtuális szekér helyén egy hajópadlóval borított közösségi tér lesz, ahol a legkülönbözőbb egyházi és azon túl mutató közösségi szertartásokat és programokat lehet majd megvalósítani. Reményeink szerint a közösségi ház funkcionálisan ki fogja egészíteni a telken található kis méretű nyaralót. A projekt várhatóan 2025 nyarára elkészül, reményeim szerint a jövő nyáron már több egyházi programnak ad majd otthont. Nem nehéz kitalálni, hogy a beruházás anyagi fedezetének kb. 75 %-át állami támogatásból teremtettük elő, az egynegyedét pedig saját forrásból.

Elkezdtük egy másik beruházás előkészületeit is, nevezetesen megtervezettük a **Pestlőrinci Unitárius Egyházközség parókiáját**, illetve a második körben megvalósítandó, az egyházközségi irodának és vendégszobáknak otthont adó épületet. A parókia terveinek hatósági engedélye nem a várakozásaink

szerint alakul (jelentésem írásakor még nem rendelkezünk azzal). Az elhúzódozó folyamattal párhuzamosan árajánlatokat kértünk kivitelezőktől. Jelenleg nem áll rendelkezésünkre a beruházás teljes

anyagi fedezete, emiatt keressük a lehetőségeket, hogyan tudnánk mielőbb a hiányzó fedezetet előteremteni és az építkezést elkezdeni. Nehéz ügy, azonban az Úr segedelmével sikerülni fog!

2024 július első napjaiban azzal az ajánlattal keresték meg egyházunkat, hogy egy **összetett intézményrendszert fogadjunk be egyházunk égisze alá és a jövőben egyházi fenntartású intézményekként közösen működtessük az intézményrendszert** a megálmodóival és megvalósítóival. Egyházunk a felajánlással válaszüthöz érkezett, ugyanis lehetőségünk nyílt egy több magyarországi vármegyében működő köznevelési és szociális ellátási intézményi hálózat átvételére. Tekintettel arra, hogy egyházunknak semmilyen ilyen jellegű, az állam által normatívan finanszírozott közfeladatot ellátó intézménye ez idáig nem volt, nem nehéz belátni, hogy semmilyen tapasztalattal és tudással nem rendelkezünk. Ugyanakkor azonnal felismertük, hogy egy rendkívüli, és bizonyára vissza nem térő lehetőséggel állunk szemben. Emiatt félretettük kételyeinket, szorongásainkat és két és fél hónapja minden tőlünk telhetőt megteszünk annak érdekében, hogy a lehető legalaposabban feltárjuk a kérdéskört ahhoz, hogy annak minden előnyét és hátrányát bemutatva a Közgyűlés elé tárjuk. Az ágazatokért felelős Belügyminisztérium vezetői, továbbá a kormányzat örömmel értesült a szóban forgó lehetőségről, és kifejezetten örülnének, ha megvalósulna az intézményi háló egyházunkba való integrálása. Tisztában vagyunk azzal, hogy

egy nagyon összetett, felelőségekkel járó úgyról van szó. Szakmai, irányítási, adminisztratív, gazdálkodási és pénzügyi elvárásoknak kell tudnunk megfelelni, amennyiben úgy döntünk, hogy átvesszük az intézményi hálót. Az átvétellel egyházunk bekerülne a magyarországi közfeladatot ellátó bevett egyházak közé, ráadásul mondhatni berobbannánk ebbe a jó értelemben vett elit körbe. Az elmúlt két évti-

zedben hazánk állami vezetői többször szembesítették egyházunk vezetőit, hogy az egyházunkkal való együttműködés elmélyítéséhez, diverzifikálásához, az ehhez rendelt anyagi és szakmai támogatások regiszter váltásához szükség van arra, hogy egyházunk részt vegyen a közfeladatok ellátásában. Az állam részéről teljesen érthető ez a feltétel. Másrészt azt is látnunk kell, hogy az ilyen közfeladatok ellátása egyházunk láthatóságát jelentősen javítaná. Egy soha nem látott terjedelmű nyilvánosság előtt lenne lehetőségünk egyházunk és vallásunk értékeit bemutatni. Egy ilyen kérdésről kizárólag az egyházkerület Közgyűlés dönthet, ugyanis ez a döntés (mind a pozitív, mind az elutasító) egyházkerületünk életét több évre és évtizedre meg fogja határozni. Amikor a Közgyűlés dönteni fog, azt is kell majd mérlegelje, hogy hogyan látja jövőjét Magyarországon. Milyen egyházi közösséggé szeretne formálódni az elkövetkező évtizedekben.

Az elmúlt évben az egyházkerületben több alkalommal felmerült **az egyházközségek területi működésének, avagy működésük területi határai elveit és annak gyakorlati megvalósíthatósága szabályozásának a kérdésköre**. Korábban az egyházi nyilvánosságnak jeleztem (v. ö. az egyházkerület Közgyűlése számára írt idej jelentésem vonatkozó részével, ami alább olvasható), szükségesnek tartom, hogy a kérdéskörrel egyházunk egésze foglalkozzon. A kérdéskör minden olyan városi gyülekezet érint, ahol legalább két egyházközség van (Budapesten kívül Kolozsvár, Marosvásárhely, Székelyudvarhely és Brassó), ugyanakkor a probléma a városi és a vidéki egyházközségek összefüggésében is felmerül (pl. atyánkfia beköltözik faluról városba, de nem az új állandó lakhelye szerint egyházközséghez kíván tartozni). Ígéretet tettem, hogy a kérdéskört tematizálom az egyházi nyilvánosság előtt, emiatt, az idej Főtanácsnak írt jelentésemben is szerepeltetem a kérdéskört. A felvetett problémákra bizonyára van az egyházi szabályzatokból levezethető válasz. A problémát bizonyára az okozza, hogy a szabályos megoldások mennyire kivitelezhetők, másrészt a lelkészek mennyire érzik morálisan a sajátjuknak, mennyire kívánják és tudják szolgálatukat az egyházi szabályok mentén végezni. Nyilván, nem egyszerű kérdéskör, amire ugyan lehet(ne) egyszerű választ adni, de érdemesebb lenne a maga komplexitásában vizsgálni. Feltárni az összefüggéseket, beazonosítani a lehetséges jó megoldásokat, majd azokat az illetékes egyházi fő-

rumok előtt elfogadás céljából tematizálni, előterjeszteni. Ugyanakkor nem gondolom, hogy a kérdéskör egyházunk legakutabb ügye, ugyanakkor nem lenne jó megoldás, ha a szőnyeg alá söpörjük a problémát. Mind sok minden mást. Amint azt már több alkalommal kifejtettem, ez a kérdéskör is tünete annak a válságnak, ami egyházunk egész szervezetében fellelhető, és amire egy elmélyült, egyházunk közel öt évszázados hagyományát és a 21. század realitását egyaránt figyelembe vevő kiegyensúlyozott és egyben végrehajtható választ kellene közösen adjunk (különös tekintettel a rendelkezésre álló lelkesi humán erőforrás hatékonyabb kihasználására, az unitárius felsőoktatás diverzifikálásra és intézményi hálóra való fejlesztésére).

Az egyházkerület képviselőjében részt vettem a **szabályzatainkat módosítani kívánó bizottság, vagy inkább munkacsoport munkájának** egy jelentős részében (az Unitárius Nyugdíjintézettről szóló szabályzat reformját célzó munkában azért nem vettem részt, mert az ezzel kapcsolatos koncepcióm antagonisztikusan eltérő a többség véleményétől, ahhoz azt nem lehet közelíteni, emiatt teljesen felesleges lett volna a véleményem kifejtése). A műhelymunkában résztvevők a legkülönbözőbb perspektívából (gyülekezeti lelkész, hivatali munkatárs, tisztségviselő és főtisztségviselő és szakképzett jogász) közelítettek a munkához, ami sok esetben gazdagította a lehetséges megoldások tárárt, máskor pedig kifejezetten nehézségeket jelentett az álláspontok megértése és megértetése, ugyanis az elbeszélések más regiszterekben történtek. Lassan haladtunk, menet közben több olyan kérdés merült fel, ami túlmutatott az adott paragrafuson, de akár a szabályzat egészén is. Sajnálatos volt, hogy egyházunk „világi” képviselője minimális volt a munkacsoportban (legfeljebb négyen dolgoztunk), pedig mi, világiak adjuk egyházunk 99,9 %-át. Sokkal intenzívebb világi jelenlétet látok szükségesnek egyházunk ilyen típusú folyamataiban. Összességében úgy látom, hogy a bizottság/munkacsoport egyházunk egészének aktuális valóságát mutatta, a (várható) eredmény is ezt tükrözi. Lehetett volna jobb, de sokkal rosszabb is.

Kérem a Főtanácsot, fogadja el beszámolómat!

Budakalász, 2024. szeptember 22.

Atyafiságos üdvözlettel és szeretettel:

Elekes Botond ■ FŐGONDNOK S. K.

Beszámoló a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete Közgyűlése számára (Budapest, 2024. május 25.)

Kedves testvéreim!

A tavalyi beszámolómat is azzal kezdtem, hogy a közvetlen szomszédunkban zajló pusztító háborúra hívtam fel figyelmeteket, most is ezt teszem. Tavaly azt írtam, hogy „Hazánk, szélesebb környezetünk: Közép-Európa, de mondhatni az egész zsidó-keresztény világ létfeltételeit jelentősen befolyásolja, (át)alakítja a szomszédunkban zajló pusztító és kíméletlen háború.” Nem voltam és nem vagyok próféta; a gondolkodásom paradigmájában nem volt és nincs benne annak a borzalomnak az előre látása, ami 2023. október 7-én, zsidó testvéreink szimchat Tóra ünnepének reggelén kezdődött és azóta is tart. Jelen beszámoló kerete és célja inadekvát ahhoz, hogy ennek a borzalomnak az anatómiáját megpróbáljam saját szubjektív szemszögömből nektek felrajzolni. Egy dolgot azonban bizton kimondhatok, és közösen kimondhatunk, közösen imádkozhatunk érte: feltételek nélkül engedjék haza az Izraelből elrabolt túszoikat, illetve azonnal hirdessenek fegyverszünetet, vessenek véget annak a sok szempontból kilátástalan megtorlásnak, ami a civil lakosság, zömében nők és gyerekek lassan százaléki szenvedését és halálát okozta és okozza. Azt gondolom, mindannyian azt szeretnénk, hogy legyen béke! Legyen béke a közvetlen környezetünkben, szomszédágunkban és lehetőség szerint az egész világon! Azt gondolom, ezt szeretné minden keresztény és zsidó embertársunk. Legyen ukrán, vagy orosz, palesztin, vagy izraeli, magyar, vagy amerikai, vagy flamand, vagy francia, vagy angol vagy kínai. Minden érző, lelkileg egészséges embertársunk, bárhol is éljen a Földön. A béke és békesség iránti vágyakozás egy alapvető emberi szükséglet kivetülése, ami nem csak bizonyos népekre jellemző, másokra pedig nem. Az Úr olyan világot teremtett, amiben minden ember egyenlőnek születik, senki nem lehet(ne) embertársa elpusztítója. Ez a princípium mindenkire egyaránt érvényes, ezt ne próbáljuk meg kisajátítani. Mély meggyőződéssel mondom, hogy minden ember békében szeretne élni, békességben dolgozni és építeni Isten földi országát. Azt javaslom, hogy ennek az eszmének vagy eszménynek a hirdetésében ne versenyezzünk egymással, hanem éljünk a Mester tanításai szerint.

Hazánkban és az Európai Unióban két hét múlva, június elején politikai választások lesznek. Ha nem figyelünk kellőképpen oda egymásra, ha nem vagyunk elég türelmesek, amennyiben hagyjuk, hogy elragadjanak az elmúlt évek sérelmei, esetleg kudarcai, az irigység, ha másokat okolunk saját hibáink miatt és kudarccal járó tévelygéseinkért, akkor ebben a szokás szerint felfokozott és megosztó hangulatban újra rengeteg sebet ejthetünk családtagjainkon, barátainkon és munkatársainkon. Kedves testvéreim, ezt a „luxust” senki nem engedheti meg magának, mi unitáriusok pedig különösen megértők kell legyünk azokkal szemben, akik a világ bizonyos dolgait másként látják, mint mi. Véleményem szerint a gyülekezeti életünkben a közpolitikának és a politizálásnak nincs helye. Én ebben a tekintetben zéró toleranciát hirdetek. A hitünk megélésének otthont adó szakrális tereinkben, a templomainkban végső soron az üdvözülés útjait és az örök élet bizonyosságát keressük. Nem a „pillanat feletti uralmat”, ami a közpolitika - véleményem szerint elhibázott – indítéka és célja. Az elmúlt időszakban láthattuk, hogy mivel jár, ha az állam és az egyház az egészséges és mértéktartó távolságon belül kerül. Az ún. kegyelmi ügyben egy lelkész (aki ráadásul püspök) személyes érintettsége a társadalom jelentős részében olyan indulatokat gerjesztett, amelyek messze túlmutattak és túlmutatnak a személyén, az általa vezetett közösség egészére kihatottak és a mai napig kihatnak. Manapság olyan időket élünk, amikor hazánkban a társadalom számottevő részében rég nem látott az egyházak iránti ellenszenv és a vallás ellenesség. Ne legyenek illúzióink, ennek árnyéka ránk, unitáriusokra is kivetül. Voltunk már ilyen helyzetben, és a Gondviselő segedelmével innen is ki fogunk valahogyan kecmeregni.

Beszámolómat a heti, havi vagy rendszeresen visszatérő szolgálatvégzésem rövid ismertetésével folytatom, majd kitérek az elmúlt időszak néhány jelentősebb kérdésére.

Részvétel az egyházkerület és az egyetemes egyház hatóságainak munkájában

Ahhoz, hogy belelássatok, el tudjátok képzelni a mindennapi valóságomat, összefoglalom azokat a formális üléseket, ahol főgondnokként részt kell venni (és az esetek túlnyomó többségében részt is veszek). Kezdem az egyházkerület testületeivel: évi 12 elnökségi ülés, 2-3 Egyházkerületi Képviselő

Tanács (EKKT), 1-2 Közgyűlés, 5-6 egyházkerületi vizsgálószék (az egyházközségeknel), illetve 2 Hel-tai Kft. közgyűlés. És akkor az alkalmi, illetve az előre nem látható eseményeket nem említettem. Folytatom az egyetemes egyházi testületekben való részvétellel: évi 10 Egyházi Képviselő Tanács Elnöksége ülés, 3-4 Egyházi Képviselő Tanács (EKT), 1 Főtanács, 1-2 Jelölő Bizottság stb. Ha ezeket összeszámolom, évi 37-42 alkalom adódik össze. Ezek az ülések többnyire egész naposak, ráadásul egy részükre Erdélyben kerül sor, emiatt az utazás is növeli az igénybe vett napok számát. Azt hiszem túlzás nélkül kijelenthető, hogy **„társadalmi munkában” évi bő két hónap kizárólag a formalizált testületekben való részvétellel telik el.**

Minden évben elmondom és jelentésemben leírom, hogy tisztásgem legfontosabb feladatának egyetemes egyházunk Magyarországi Egyházkerülete személyi feltételei, adminisztrációja, anyagi alapjai, fejlesztései és intézményei átlátható, tervezett, kiszámítható, biztonságos, demokratikus működéseknek biztosítását tartom. Ennek érdekében az elmúlt egy évben egyházi hivatalunkban, illetve otthonról heti legalább 40 órát töltöttem egyházi szolgálattal. Gyakorlatilag főállású munkatársként, tehetségem és munkabírásom legjavát adva egyházunk mikro- és makromenedzsmentjét igyekeztem ellátni. Az egyházkerület Elnökségének, mint intézményrendszerünk operatív testületének, az elmúlt esztendőben sikerült a napi működés szempontjából elengedhetetlen feladatokat ellátni, a felmerülő problémákra megoldást találni, azonban nem nehéz belátni, hogy stratégia szempontból kiemelkedő fontosságú új célkitűzés megvalósítására nem vállalkoztunk.

A hazai közélet iránt érdeklődők előtt ismert, hogy az elmúlt egy évben a legkülönbözőbb okok miatt (többek között bizonyos egyházak erőszakos nyomulása miatt) az érintett szülői közösségek és az intézményfenntartók megakadályozták, hogy egyházi fenntartásba kerüljenek közoktatási intézmények.

Az elmúlt időszakban két intézmény képviselői keresték meg minket azzal a szándékkal, hogy egyházunk fenntartásába kerüljön az általuk vezetett intézmény. Az egyik intézmény „világa” megfelelt volna egyházi célkitűzéseinknek, azonban az általunk megfogalmazott minimális követelményeket (a hitoktatásra és a hitéletben való részvételre vonatkozókat) nem fogadták el. Ebből is világossá

vált számunkra, hogy szándékuk elsősorban az anyagiakban gyökerezett, profitorientált volt, emiatt nem sajnáltuk, hogy nem jött össze az együttműködés. A másik megkeresés egy korábban már becsődölt pedagógiai vállalkozás kétes hírű képviselőjétől érkezett. Az alapos tájékozódást követően nem tartottuk megfelelőnek a felajánlott elképzelést.

Az illetékes állami szervekkel továbbra sem tudtuk lefolytatni azokat a tárgyalásokat, amelyek egy közoktatási és/vagy egy szociális intézmény fenntartásának átvételéhez vezettek volna. Van hát mit tenni e téren az elkövetkező években.

Beruházások, fejlesztések és korszerűsítések

A Kormány 2071/2017. (XII. 28.) Korm. határozata hazai és határon túli egyházi fejlesztések támogatásáról (megjelent a Magyar Közlönyben, 2017. évi 228. szám, p 38217) című határozatban az egyházkerület beruházásaira 500.000.000 Ft támogatást biztosított. A támogatás összege sajnos csak egy évvel később került az egyházkerület folyószámlájára. Az Egyházkerület Képviselő Tanácsa 2019 elején megbízott a támogatásból megvalósítandó fejlesztések projektmenedzsmentjével. Arcomat az Úr felé fordítva nagy megnyugvással jelentem, hogy a beruházási programot megvalósítottuk, a kapott támogatást rendeltetésszerűen felhasználtuk. A támogatás pénzügyi elszámolását összeállítottuk és benyújtottuk a Bethlen Gábor Alap Zrt-nek, amit elfogadtak. Jelenleg a szakmai beszámoló elkészítése van folyamatban, amit egyedül csinállok. Számos nehézségbe ütköztem, de bízom benne, hogy hamarosan ez a munka is elkészül. A beruházási program tervezője (Kis-Simon Olivér tervező mérnök) összeállította és benyújtotta az örökségvédelmi hatóságnak a templomos ingatlanon elvégzett beruházásokkal és fejlesztésekkel kapcsolatos örökségvédelmi engedély és hatósági bizonyítványok iránti kérelmeinket. A hatóság helyszíni szemlét követően minden szükséges engedélyt és iratot kiállított. Tizenhat hónapig tartó eljárást és többszöri kísérletet követően a Szervét Mihály Egyházi Kulturális Központban sikerült 2024 elején visszaszereltetnünk a gázórát, majd beüzemelni a gázalapú fűtésrendszert is. Ezzel a momentummal a beruházás lezártnak tekinthető. Ha Gondviselő erőt és egészséget ad, külön kiadványban képekkel illusztrálva beszámolok majd a megvalósított eredményekről. Öt év kitartó, gyakran frusztráló munkájára volt szükség ahhoz,

eljussunk idáig. Amikor elkezdjük, legfeljebb két évben gondolkodtunk.

Az Egyházkerületi Képviselő Tanácsnak, mely testület anno a projektmenedzsmenttel megbízott, a 2023. november 10-i ülésén beszámoltam a beruházás részleteiről. Az EKKT az alábbi határozatot hozta:

„10/20231110 EKKT határozat: EKKT egyhangúlag tudomásul vette és elfogadta Elekes Botond főgondnok által az 500 millió forintos állami támogatás terhére megvalósított komplex felújításokról szóló beszámolót.”

Az alábbi táblázatok a támogatás, illetve az azt kiegészítő egyházi önerő felhasználásával kapcsolatos sárokszámokat foglalják össze.

A projekt rövid leírása	Ráfordítás (bruttó)	%	A támogatásból finanszírozva
Templomos ingatlan tetőszerkezetének részleges felújítása (a három torony és környezete)	54 127 248 Ft	10,1%	50 000 000 Ft
Lakások fundamentális felújítása a templomos ingatlanban (3 db)	85 497 465 Ft	16,0%	81 800 000 Ft
Lakások fűtésrendszerének korszerűsítése a templomos ingatlanban (3 db)	7 434 200 Ft	1,4%	7 000 000 Ft
A templomos ingatlan gépészeti felújítása (a gáz gerinchálózat, illetve gyenge áram kiváltása a 4. lépcsőháznál)	15 594 978 Ft	2,9%	15 000 000 Ft
Budapesti Unitárius Egyházközség gyülekezeti termének felújítása, illetve a templomablak szigetelése	3 901 060 Ft	0,7%	3 900 000 Ft
Szervét Mihály-központ	229 479 650 Ft	42,9%	212 000 000 Ft
Templomos ingatlan 1., 2., 3 és kisbolt albetéteinek részleges felújítása	53 838 939 Ft	10,1%	50 000 000 Ft
Bartók Béla Unitárius Egyházközség gyülekezeti termének felújítása	7 276 910 Ft	1,4%	7 000 000 Ft
Pestlőrinci Unitárius Egyházközség templomának felújítása (tetőszerkezet és külső nyílászárók részleges cseréje)	21 707 795 Ft	4,1%	20 000 000 Ft
Debreceni Unitárius Egyházközség templomos ingatlana külső homlokzatának és tetőszerkezetének a felújítása	3 434 500 Ft	0,6%	3 000 000 Ft
Hódmezővásárhely Unitárius Egyházközség parókiájának részleges felújítása (külső nyílászárók részleges cseréje, illetve a fűtésrendszer korszerűsítése)	5 652 104 Ft	1,1%	4 000 000 Ft
Kocsordi Unitárius Egyházközség parókiájának, gyülekezeti termének és egyházközségi irodájának fundamentális felújítása (a Magyar Falu Program keretéből elnyert támogatás kiegészítése)	1 148 436 Ft	0,2%	1 000 000 Ft
Tervezés költségei és a menedzsment díja	45 320 000 Ft	8,5%	45 300 000 Ft
	534 413 286 Ft	100,0%	500 000 000 Ft

A templomos ingatlanon készített beruházások és fejlesztések összesen:	495 193 541 Ft	92,7%
Az összes többi beruházás és fejlesztés	39 219 745 Ft	7,3%
	534 413 286 Ft	100%

Külön is kiemelem a beruházás legfontosabb megvalósítását: **elkészült a Szervét Mihály Egyházi Kulturális Központ**, ami egyházunk életében soha nem látott feltételeket teremtett értékeink bemutatására, illetve sok más, egyházunkkal csak lazán kapcsolódó kulturális program megvalósításához.

2023. szeptember 22-én rendeztük meg az *Akik előttünk jártak - 132 év az unitárius gyűjtemények tükrében* című konferenciát, ami egyfajta próbaüzemet is jelentett. Mind a szervezők, mind a közönség csupa elismeréssel volt a központ adottságairól. Azóta több rendezvénynek adtuk otthont. Bízom benne, hogy közös erővel a központot fel tudjuk fejleszteni a Belváros egyik számon tartott, szabadszellemű kulturális szcénájává.

Beszámolómat a templomos ingatlanban immár kizárólag saját forrásból megvalósított további felújítással folytatom.

A Budapesti Unitárius Egyházközség Közgyűlése 2023 nyarán lelkészének választotta Bartha-Pál Abát. Az elnökség és az EKKT tagjai úgy döntöttek, hogy a lelkészi családnak a lehetőségek szerint jó minőségű lakhatási feltételeket fognak biztosítani. Bartha-Pál Aba és családja számára az egyház a tulajdonát képező, korábban a Budapesti Unitárius Egyházközség azóta kibúcsúzott énekvezére által használt lakást biztosította, ami a templomos ingatlan 4. lépcsőházának 1. emeletén található. 2023 júliusában az egyház vezetői (Krizsa János és személyem) az egyházközség lelkészével (Czire Szabolcs) és egyik presbiterével (Demján László) szemléztük a lakás állapotát. Megállapodtunk, hogy a

lakás felújításának költségeit az egyház viseli, a felmerülő berendezés (konyhabútor, lámpatestek stb.) pedig az egyházközségre hárul. A szóbeli megállapodás alapján helynök úrral és egy építkezési vállalkozóval beazonosítottuk a felújítás műszaki tartalmát, majd ajánlatokat kértünk. Ezt követően a Larix Kft-vel vállalkozási szerződést kötöttünk a lakás külső nyílászáróinak cseréjére vonatkozóan összesen bruttó 6 285 230 Ft értékben. Teljesen kicseréltük a bejárati ajtót, beépítettünk két új ablakot a légudvarba (ezeket korábban befalazták), illetve az összes többi ablak eredeti tokjába beépítettünk egy új tokot és ablakszárnyakat. Ezzel a fejlesztéssel megszereztük a lakás hő- és hangszigetelését. A Wortex Kft-vel vállalkozási szerződést kö-

töttünk a lakásépítési (vakolás, szobafestés és mázolás), gépészeti (erős- és gyenge áram, vízszelvényezés stb.), parketta felújítási és egyéb munkálataira összesen bruttó 7 793 558 Ft értékben. A lakás korszerű felújítása megvalósult, mindkét vállalkozóval megtörtént a műszaki átadás-átvétel. Mindkét vállalkozó magas színvonalon és minőségben teljesítette a vállaltat. Ezt követően a lakást Bartha-Pál Abának szolgálati lakás céljából átadtuk. A felújítás össze-

sen 14 078 788 Ft-ba került, amit az egyház a saját forrásaiból finanszírozott a 2023. évi költségvetése terhére. A lelkési család saját konyhabútort hozott, ebből kifolyólag az egyházközség mentesült ez irányú kiadástól.

A templomos ingatlannal kapcsolatos fejlesztéseket az alábbi két eredménnyel zárom.

Most tudtuk végre kigazdálkodni, hogy több évtizedes késedelemmel elkezdjük rendezni a társasházi formában működő templomos ingatlannal kapcsolatos bizonyos műszaki és adminisztratív előírások rendezését. Ennek keretében az egész épületre vonatkozó villamosbiztonsági felülvizsgálatot és az eredményeket összesítő jegyzőkönyvet, illetve villámvédelmi méréseket és az ezeket igazoló minősítő iratot rendeltünk meg egy szakmailag felkészült cégtől. A közel három millió forintba kerülő munkálatok elkészültek. A vizsgálat eredményeként az első ütemre javasolt felújításokat elvégeztük, kivéve a templom padfűtésével kapcsolatosakat. Utóbbira vonatkozó, több százezer forintba kerülő fejlesztést is a nyár folyamán megvalósítjuk, ugyanis a hívek és a műemlék épület biztonsága ezt egyaránt megkívánja.

Azok után, hogy az egyház visszakapta (2009-2011) a templomos ingatlan második felét, azt a bizonyos „49 %”-ot, a sorban birtokba vett lakások és egyéb helyiségek felújítása lehetővé tette és teszi, hogy fokozatosan a teljes templomos ingatlant „belakjuk”. Jelenleg a templomos ingatlan négy saját intézménynek és tizenkilenc bérleti díjat fizető bérlőnek ad otthont. Nem nehéz belátni, hogy az albetétekben bekövetkező meghibásodások javítása, a kötelező éves ellenőrzések menedzselése, illetve az évente indokolt karbantartások professzionális tudást és rendelkezésre állást igényelnek. Éveken keresztül egy személyben én voltam az, akit a bérlők és a saját intézményeink képviselői mindennemű problémával, kisebbel és fundamentálissal egyaránt megkerestek és a megoldást várták tőlem. Ezt az óriási terhet egy idő után már sem fizikailag, sem lelkileg nem bírtam, olyan kihívások elé állítottak bizonyos helyzetek, amit nyilván nem tudtam megoldani, hiszen nem vagyok sem villanyszerelő, sem gázszerelő, sem csatornadugulás elhárító. Számítalan olyan eset adódott, ami a szép lassan nem létező magánéletemet is felzaklatta, bennem elviselhetetlen szorongást indukált. Sokáig kerestük a jó megoldást, amit szerencsére 2023 őszén megtalál-

tunk. Szerződést kötöttünk egy megbízható céggel a templomos ingatlan teljes karbantartására vonatkozóan. A keretszerződés 2024. január 1-től lépett érvénybe, az elmúlt 5 hónapban azt tapasztaltuk, hogy partnerünk lelkiismeretesen ellátja a szerződésben vállalt feladatait. Azt gondolom, hogy ezzel a megoldással szintet tudtunk ugorni, kiszámíthatóvá tettük a felmerülő problémák megválaszolását. A bérlőink és mi magunk is tudjuk, hogy kihez kell és tudunk fordulni.

Néhány fontosabb adminisztratív ügy

Két évtizede bosszankodom amiatt, hogy a Bartók Béla Unitárius Egyházközségnek otthont adó, az 1092 Budapest Hőgyes Endre 3. számon található Társasháznak anno az egyház akkori képviselői által bizonyára elhamarkodottan (2004-ben) aláírt Társasházi alapító okiratban foglaltak miatt az egyházi tulajdonban levő pincékre vonatkozóan ugyanolyan mértékű közös költséget fizetünk, mint amit a lakásokra vetnek ki. Több, mint 15 éve szorgalmazom, hogy jussunk dűlőre a Társasház lakóközösségével, ha másként nem lehetséges, bírósági úton próbáljuk meg kikényszeríteni, hogy a Társasház a pincék után csökkentett mértékű közös költséget fizessen, hiszen a pince használata nem jár számtalan olyan költséggel, ami a közös költség számítási alapja. Lépcsőházi világítás, biztosítás mértéke, takarítás stb. Ebben a kérdésben egy millimétert sem haladtunk az elmúlt másfél évtizedben. Az elmúlt években többször formálisan is határozatot hoztunk, hogy beleállunk a kérdés megoldásában. Aztán érdemben nem történt semmi. Az idén januárban ismét tematizáltam a kérdést. Dr. Mihály Noémi, Zomboriné dr. Pap Zsófia, Kelemen Attila és természetesen Léta Sándor közreműködésével sikerrel jártunk. A Társasház az idei Közgyűlésén úgy határozott, hogy 2024. évre vonatkozóan majdnem 400 000 Ft-tal kevesebbet kell közös költségként fizetünk, mint az előterjesztésben előírányzott összeg. Továbbá biztató ígéretet kaptunk arra vonatkozóan is, hogy a Társasház az SZMSZ-ét úgy fogja módosítani, hogy a pincékre kirótt közös költség mértéke 50 %-a lesz a lakásokénak. Amennyiben ez utóbbi ígéretet is be tudjuk váltani, hosszú távon is rendeztük ezt a problémát, a méltányos regiszterbe helyeztük a kérdést. Éves szinten mindez akár egymillió forinthez közelítő megtakarítást fog eredményezni az egyháznak. Több pénz marad más, értelmes kiadásokra!

Sikerünk a jó előkészítésnek és az egyházi központ és az egyházközség együttműködésnek köszönhető, a racionalitás győzelmeként értékelem. Ugyanakkor azt is látnunk kell, hogy semmilyen probléma vagy válság nem oldódik meg magától, mindennel foglalkozni kell, vállalni akár a konfliktus lehetőségét is.

A tavalyi Közgyűlés idején érkezett az örömhír, hogy Bakó-Nagy Zsuzsa életet adott kisfiának. Zsuzsa „szülési szabadsága” kapcsán merült fel az a kérdés, hogy Magyarországon jogosult-e a főállású munkaviszonnyal rendelkező lelkész(nő) a CSED-re és/vagy a GYED-re. Legutóbb több, mint két évtizede volt dolgunk ezzel a kérdéssel, az akkori válasz nemleges volt. A testvéregyházaktól érkező hírek is növelték a borúlátást. Én e tekintetben derűlátó voltam, véleményem szerint a válasz igen volt a kérdésre. Zsuzsát arra biztattam, biztattuk, hogy ne hagyja magát elutasítani, ha kell, vigye az ügyet a bíróságra, segíteni fogjuk őt, ugyanis az a logikus, hogy jár neki az ellátás. Zsuzsa egy szakember segítségével megfellebbezte a társadalombiztosítás illetékes igazgatóságának első fokon hozott határozatát, és ezt követően másodfokon nyert, megállapították számára a CSED-et, majd később a férje GYED-re tudott menni. Azt gondolom, hogy ez mindnyájunk közös sikere, sőt elmondható, hogy hatása túlmutat egyházunk keretein.

Végezetül egy egyház-igazgatási (egyházstratégiai?) kérdés

Az elmúlt esztendőben Dr. Czire Szabolcs, a Budapesti Unitárius Egyházközség gyülekezeti lelkészi minőségében több alkalommal és fórumon (ismereteim szerint legutóbb a 2023. évi lelkészi jelentésében) kifejtette nézeteit a gyülekezet építésről/szervezésről, illetve ennek megfelelően végezte, végezték a BUE vonatkozó munkáját. Egy mondatban úgy foglalnám össze a nézetét és az egyházközség ezzel összefüggő gyakorlatát, hogy a terület alapú egyházközség(szervezés) ideje lejárt, korunk valósága(i) szerint ennek helyét a hálózaton támaszkodó egyházközség és gyülekezet építés vette át. Különös tekintettel a nagyobb városokban működő gyülekezetekre.

Egyházunk jelenleg érvényes szabályai azonban a szóban forgó nézeten alapuló gyakorlatnak nem

adnak lehetőséget, ugyanis a vonatkozó kitételek jelenleg a gyülekezeti életben való (formális) részvételt a lakóhely szerint illetékes egyházközségben látják megvalósíthatónak. A teljesség kedvéért ugyanakkor érdemes megemlíteni, hogy bárki lehet a lakóhely szerinti egyházközségen kívül további egyházközségnek is a tagja. Én magam a BUE mellett, a Marosvásárhely-Kövesdombi Unitárius Egyházközség, illetve a Torockói Unitárius Egyházközségnek is közgyűlési tagja vagyok, rendszeresen befizetem a kötelező egyházfenntartói járulékot. Annyi a megszorító determináció, hogy a lakóhely szerinti egyházközségnek **kötelezően tagja kell legyen az a fia, a többi a saját döntésének hozadéka.**

Dr. Czire és az egyházközség gyakorlatát több esetben vitatták és rossz néven vették más gyülekezetekhez tartozók.

Személyes véleményem, hogy a kérdésfelvetés, a probléma tematizálása előremutató lehet egyetemes egyházunk jövője szempontjából. Azt gondolom, hogy a megváltozott külső környezet indokolja a kérdés újragondolását. De azt is látni kell, hogy nem önmagában, nem a szélesebb egyházi életünk kontextusából kiragadva kell és lehet a problémáról gondolkodni. Véleményem szerint azonos gyökerű probléma a zsugorodó, lassan elnéptelenedő, a megszűnés határmezsgyéjén billegő gyülekezetek hitéletének állandó lelkésszel való segítésének (vagy nem segítésének) dilemmájával. Azt gondolom, a jó megoldást csak egy összetett elemzést követő őszinte szembenézés hozhatja. Már amennyiben erre megvan egyházunk egyetemességének többségében az igény és a kellő változtatási akarat.

Azt is gondolom, hogy Dr. Czire és a BUE a kérdés megoldásához, a változások kimunkálásához nem elegendő. Nem a szóban forgó lelkész egyetemes feladata a megoldás kidolgozása. Amit ő a tematizáláson kívül tehet, az az egyházon belüli párbeszéd kezdeményezése, netán katalizálása, a többségi akarat ez irányú kimunkálásában való részvétel stb. Ebben a munkában, amennyiben igényt tartanak rá, én magam is szívesen részt veszek.

De mindaddig, amíg egyházunk szabályzatai nem adnak lehetőséget a hálózati berendezkedésre, a meglévő keretrendszer között kell megtalálni a jó értelemben vett gyarapodás útját. Emiatt szavaztam meg az EKKT ezzel kapcsolatos határozatát. A lelkészek közötti sokkal gyakoribb és érdemibb párbeszéd ehhez nagy mértékben hozzájá-

ruhhatna. Az eltérő, akár ellentétes vélemények megértő és jó szándékú ütköztetése bizonyára ráférne a probléma megoldására. Mindenkinek látni kell(ene), hogy egy gyülekezet spirituális értékét nem a számbelisége adja, mint ahogy egy lelkész ismertsége és elismerése sem a szószékről megszólítottak számától függ. Az egyház küldetése nem a versenyek és rivalizációk helyszínének biztosítása, hanem az üdvözülés lehetséges mezsgyéinek felkínálása. A gyülekezeti lelkész nem egy tőzsdei bróker, aki munkája során profitot maximalizál, hanem a lelkek lehetséges pásztora, aki elsősorban az

Úrra emeli nap mint nap tekintetét, hogy a benne való reflexióban a hívei meglássák a Gondviselőt. Ehhez sok alázatot, vizsgálatot és önvizsgálatot kívánok mindannyiunknak!

Tisztelettel kérem a Közgyűlést, fogadja el beszámolómat!

Budapest, 2024. május 25.

Atyafiságos üdvözlettel:

Elekes Botond ■ FŐGONDNOK

TUDNIVALÓK – HÍREK – KITÜNTETÉSEK – MÉLTATÁSOK

DR. SZENT-IVÁNYI ILONA LELKÉSZ MÉLTATÁSA

Dr. Szent-Iványi Ilona 44 éves lelkészi szolgálata, valamint 12 év egyházkerületi jegyzői szolgálata mély nyomot hagyott a magyarországi unitárius egyház életében. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy neve és munkássága egyé forrott az unitarizmussal Magyarországon, Erdélyben és nemzetközi unitárius viszonylatban is.

Dr. Szent-Iványi Ilona unitárius lelkész Vácon született, de mindig büszkén vallotta, hogy mindkét ágon erdélyi, unitárius vallású tisztviselőcsaládból származik. Az általános iskolát Kecskeméten végezte, Balatonfürededen érettségizett. Teológia tanulmányait a budapesti Evangélikus Hittudományi Egyetemen végezte, unitárius lelkészi oklevelet, az oxfordi Manchester College-ban szerzett, továbbá teológiai tanulmányokat folytatott a Chicago-i Medville Lombard Teológiai Intézetben. 1980. októ-

ber 1-én, dr. Ferencz József és dr. Kovács Lajos püspökök szentelték lelkésszé a Nagy Ignác utcai unitárius templomban.

1980–1992 között szerteágazó egyházi tevékenységet végez: hitoktató és ifjúsági lelkész, egyházi folyóirat szerkesztő, püspöki titkár. 1992-től 1998-ig a budapesti Nagy Ignác utcai gyülekezet lelkésze, közben 1994-től az akkor önálló Magyarországi Unitárius Egyház főjegyzője, püspökhelyettese, 2001-ig. 2001–2005 között az 1900-ban alapított IARF-nek, a Vallásszabadság Nemzetközi Egyesületének európai titkára. 2006–2011 között tovább folytatja tanulmányait az Evangélikus Hittudományi Egyetem nappali szakos PhD hallgatójaként, 2011-ben sikeresen doktorál a vallásközi párbeszéd témakörben. 2011. október 15-től, kezdetben, mint helyettesítő lelkész, majd 2012. július 1-től, mint megválasztott gyülekezeti lelkész folytatja munkáját a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség lelkészeként, 2024. június 17-ig. 2012. decembertől egyházkerületi jegyző 12 éven keresztül mandátuma december végén jár le.

2011 októberében, az egyházi vezetés és a pest-szentlőrinci gyülekezeti gondnok kérésére egy nagyon nehéz körülmények között levő, megfogyatkozott gyülekezetet vett át, melyben évekig nem volt állandó lelkész. Nem is sejtette, hogy a látható-tudható problémákon túl, mennyi láthatatlan nehézség is jelentkezik majd az egyházközség életében. Víz és csatorna probléma, ingatlan tulajdon jóhiszemű, de jogtalan birtoklása, szélvihar, szabálytalan gázbekötés, az üres kassza, adósságok, betörés és még hosszan sorolhatnánk. Ezeket a problémák mind sürgős megoldást igényeltek.

DR. MIHÁLY NOÉMI KLÁRA MÉLTATÁSA

Dr. Mihály Noémi 2010 őszétől látja el a Magyarországi Unitárius Egyház jogi képviseletét, illetve a magyarországi egyházrész összes jogi munkáját: a rutinnak számító kisebb ügyektől kezdve a stratégiának bizonyulókat egyaránt.

Szakmai felkészültségének és szorgalmának köszönhetően rövid idő alatt beazonosította és elsajátította a magyar jogrend egyházakkal kapcsolatos vagy kizárólag az egyházakra vonatkozó anyagát. Megértette az egyházak, így az unitárius egyház in-

Mindezek mellett azonban számára a legfontosabb cél, a gyülekezet életében a lelki közösség újratemetése, hiszen a szétszéledt nyájat újra kellett egybe gyűjteni. A lőrinci 12 esztendő alatt a gyülekezet száma jelentősen gyarapodott, sok felnőtt tért át, rendszeressé váltak a konfirmációk, 6-10 fiatallal évente. Évi 10-14 keresztelés történt a gyülekezetben, és ugyanennyi temetési szolgálat. A lelkési hivatás egy sokoldalú embert követel a mai világban, nem csak jól felkészült, jó prédikátorra van szükség, hanem értenie kell a pályázatíráshoz és elszámoláshoz, az ingatlanokkal kapcsolatos kérdésekhez, a gyülekezet képviseletéhez, mindig kész kell legyen az együttműködésre és jó kapcsolatokat kell ápoljon a kerületi testvérfelekezetekkel. Ő mindezeknek a legjobb tudása szerint eleget tett, evangéliumi jó pásztorként végezte munkáját. Lelkési szolgálata alatt a templomos ingatlan épülete teljes körű felújításon esett át, a torony és tetőjavításon keresztül, a nyílászáró cserén át a központi fűtés cseréig.

Lelkési hivatásának jellemzője, hogy mindig jelen volt hívei és az egyház életében. Együtt sírt a sírókkal, együtt örvendezett az örvendezőkkal, vigasztalt, bátorított, segített, gondozta a rábízottakat, minden élethelyzetben számíthattak rá gyülekezetének tagjai.

A gondviselő Isten adjon számára hosszú, egészségben gazdag nyugdíjas éveket szerettei körében, ugyanakkor reméljük, hogy tapasztalatával, tudásával, építő munkájával továbbra is segíti unitárius szeretetközösségünket.

Kriza János ■ PÜSPÖKI-HELYNÖK

tézményrendszere lényegét, annak sajátosságait és működési logikáját.

A budapesti templomos ingatlan egyházi tulajdonba kerülését követően a főgondnokkal közösen végezték el azt a munkát, ami az ingatlan korábbi bérlőivel való megegyezést, ennek hiányában pedig azokat a bírósági pereket jelentette, amelyek elvezettek a lakások vagy irodák egyház általi birtokba vételéhez. Munkájának szakszerűségét jól mutatja, hogy a közel másfél évtizedes folyamatban egyházunk egy kivétellel minden jogi eljárást jogerősen megnyert. Utóbbi ügyet egy második körben, egy újabb eljárásban szintén sikerre vitte.

Az évek alatt Dr. Mihály Noémi a szó legneme-
sebb értelmében beépült egyetemes egyházunk in-
tézmenyrendszerébe is. Választott tagként vagy
képviselőként egyházunk testületeiben alázattal, a
szükséges szakmai következetességgel, ugyanak-
kor lelkiismeretének is megfelelően látta el azt a fel-
adatát, amivel a közösség megbízta. Ezek közül ki-
emeljük a Jogi Bizottságban nyújtott szakmai segít-
ségét, aminek köszönhetően egyetemességünk jogi
és intézményi háttere jelentősen megerősödött.

GERGELY FELICIÁN MÉLTATÁSA A TISZTELETBELI GONDNOKI CÍM ELISMERÉSRE

Gergely Felicián a Bartók Béla Unitárius Egyház-
község alapítói közé tartozik, amely 2001. szeptem-
ber végén, az egyházközség a megalakulásakor vá-
lasztotta meg világi vezetőjének, gondnokának.

Folyamatosan szívén hordozta a gyülekezet
gyarapodását, fejlődését, az egyházközség életének
odaadó és színvonalas szervezésével.

Örködött nemcsak annak a szellemi életén, a
lelkészekkel közösen, hanem az anyagi gyarapodá-
sát is szorgalmazta, segítette, gyűjtéseket szerve-
zett, adakozásra biztatott.

Számos kulturális, zenei, irodalmi program,
ünnepi összejövetel kezdeményezője és tevékeny
közreműködője, szervezője volt. Gondnokként fo-
lyamatosan gazdagította az egyházközség életét fo-
lyamatosan új kihívásokat keresve.

Már megválasztását megelőzően is aktív szere-
pet töltött be a Magyar Unitárius Egyházban, amely
tevékenységét gondnokként nagyobb felelősséget
vállalva látott el. Ezek közül az alábbiakat külön is
szeretném kiemelni:

Tevékenyen részt vett az ifjúsági életben az 1980-
as években.

Az Unitárius Könyvesboltnak kitalálója, mű-
ködtetője és mentora volt 1995-től megszűnéséig
(2012). Az Unitárius Könyvesboltban betöltött te-
vékenysége által népszerűsítette az unitárius írott
és szellemi értékeinket: unitárius kiadványainkat
fogalmazta, és szóban is terjesztette az unitárius hi-
telveinket, gondolatokat, valamint változatos kul-
turális programok szervezésével vonzotta az ér-
deklődőket az unitárius egyházba. Minden évben
részt vett a Vörösmarty téren, a könyvhetén, amely-

Szerénysége és segítőkészsége miatt (is) széles
körben népszerűségnek örvend. Túlzás nélkül el-
mondhatjuk, hogy egyházunknak Dr. Mihály Noé-
mi ugyanolyan támasza, „kösziklája”, mint amilyen
számára a Gondviselőhöz forduló egyházi közös-
ségünk.

Budakalász, 2024. október 1.

Elekes Botond ■ FŐGONDNOK S. K.

nek köszönhetően széle-
sebb körben népszerűsítet-
te többek között az unitári-
us irodalmat, kiadványokat,
dedikálásokat, könyvbe-
mutatókat szervezett.

1997-től – 2007 júniusá-
ig az Unitárius Alapítvány
titkári feladatait látta el.

1990-es évektől a Budapesti Unitárius Egyház-
községben (Nagy Ignác utca) presbiterként vett
részt az egyházközségi feladatokban.

2001. február 3-án a Zsinati Főtanácsban a Teo-
lógiai Intézet Felügyelő Gondnokának választották
és beválasztották a Számvizsgáló Bizottságba is.

2001. szeptember 30-tól 2023. szeptember 30-
ig a Bartók Béla Unitárius Egyházközség gondno-
kaként (világi vezetője) vezette több mint két évti-
zedig Rázmány Csabával, majd Léta Sándorral a
Bartók Béla Unitárius Egyházközséget.

Az Evangéliumi Színház Kuratóriumában közel
10 évig képviselte a Magyarországi Unitárius Egy-
házat.

2001-től-2023 szeptemberéig először választott
majd hivatalból tagja a Magyarországi Unitárius
Egyházi EKT-nak, Főtanácsnak, Zsinatnak és ké-
sőbb az Egyházkerületi Közgyűlésnek is.

Gondnokká való választását követően a kezde-
tektől fogva nagy lendülettel folytatta a program-
szervezést párhuzamosan az Unitárius Könyves-
boltban és a gyülekezetünkben is.

Mozgató rugója volt annak, hogy a minden év
szeptemberében megrendezésre kerülő országos
Ars Sacra programsorozatba az egyházközség aktí-
van bekapcsolódjon, szélesre tárja a templom ka-
puit az érdeklődők előtt. Kiállításokat szervezett
Fazakas-Kosztai Tibor unitárius festővel, klasszikus

zenei koncertek megrendezése érdekében zenészekkel, énekesekkel, kórusvezetőkkel, zenekarokkal vette fel a kapcsolatot és ápolta azokat, amelynek eredményeként az egyházközség az ünnepi istentiszteletek mellett külön alkalmakon is gazdagodott zenei élményekben. A több mint egy évtizednyi (11 évnyi) Ars Sacra programsorozat alatt 53 rendezvény megszervezése köthető a nevéhez.

Feleségével, Éva asszonnyal minden vasárnap nem csak jelen voltak a templomban, hanem tevékenyen részt vettek a hívekkel való kapcsolattartásban, újabb hívek megnyerésében, bevonásában, a templomba betérőkkel való elmélyült beszélgetésekben, lelkiismeretesen örködtek az egyházközség anyagi élete felett.

Az egyházközséget rendszeresen és aktív felszólalásokon keresztül is képviselte az Egyházkerület eseményein, gyűlésein, szükség esetén a pénzügyi támogatások területén is sikeresen tárgyalt.

Az egyházközséget képviselte más egyházi és világi fórumokon, amelyeken aktívan részt vett.

Jó példával elől járt az adományozások terén, és szorgalmazta az egyházközség anyagi támogatását a

hívek között, amelynek következtében, az évek során anyagiakban is gyarapodott az egyházközség.

Az egyházközség lélekszáma gondnokságának 22 éve alatt több mint a kétszeresére nőtt.

Lelkén viselte a fiatalokkal, különösen a konfirmálás előtt álló és a konfirmálókval való beszélgetéseket, az egyházi életre nevelést, amelynek keretében hitoktatást is tartott, valamint a felnőtt, új önálló egyházközségi tagokat jó tanácsokkal látta el.

Az utánpótlásról való előre gondolkodása keretében és lemondását követően is lelkén viselte az új vezetőségi tagok személyiségét, elhivatottságát, tanácsaival, tapasztalataival segítette, hogy a gyülekezeti élet hosszútávon még jobb és még eredményesebb legyen és további lelkiekben gazdag, eredményes gyülekezeti életet tudjon megélni a Bartók Béla Unitárius Egyházközség.

Ezek alapján, a presbitérium és az egyházközség közgyűlése is méltónak tartotta felterjeszteni Gergely Felicián testvérünket a tiszteletbeli gondnoki cím adományozására.

Budapest, 2024. 11. 02.
Léta Sándor ■ LELKÉSZ

Kedves Olvasók, kedves közlők!

Mindenkinek nagyon szépen köszönöm a közreműködését, segítségét, illetve reményt is adtak ahhoz, hogy ez így valósággá válhat a jövőben is.

Mindenkinek jó egészséget kívánva maradok:

Atyafiságos tisztelettel és szeretettel
Pap Gy. László ■ FŐSZERKESZTŐ

KAPCSOLAT

Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete
Budapest, Pf. 81; 1363 ■ Tel: +36-1-3112801; +36-1-3113595

muehivatal@unitarius.hu

Technikai szám: 0200

Unitárius Alapítvány adószáma: 18052459-1-41

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi
Egyházkerületének kiadványa.
Alapítási év: 1947. HUISSN 01331271.

Főszerkesztő: Pap Gy. László
Szerkesztők: Bartha Mária Zsuzsánna,
Szabó Csengele, Krizbai Béla
Korrektor: Léta Sándor

Szerkesztőség címe: 1055 Budapest. Nagy Ignác u. 2-4.
Tel: +36-1-3112801; +36-1-3113595
unitariuselet@gmail.com; pagylaszlo@gmail.com

Terjesztő, felelős kiadó: Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete.
Előfizetés: mue@unitarius.hu

Nyomda: PrimeRate Kft., Budapest Megyeri út 53, 1044 • Tördelés: Kurucz Dóra

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség álláspontját.